

TOKIKOM

2022ko uztaila | 227. zenbakia

ai!kor!

txorierriko aldizkaria

Memoriaren zaindaria

ENAITZ

TABERNA (LEZAMA)

GARAIOLTZA AUZOA 74

ARTILE ARTEAN

DENDA (DERIO)

MUNCIALDE ETORBIDEA 4 / 946 240 343

ZUK
EGITEN DUZU
Txorierrri!

LOTERIA ZAMUDIO

LEIZAOLA LEHENDAKARIA ENPARANTZA 7 / 944 520 959

IZILEAPAINDEGIA ETA ESTETIKA

(ZAMUDIO)

TXANTXANGORRI KALEA 2 / 946 036 943

- **4** Iritziak
- **5** Laburrak eta albisteak
- **10** Kalea, Juana Elgezabalen omenez
- **12** Aitor Elizegi, Athleticen presidente ohia
- **14** Brigada feminista
- **16** Txorierriko Zerbitzuen Mankomunitatea
- **18** Menditik patxadaz
- **20** Gai nagusia... *Antzinako paisaiak biziberritzen*
- **24** Larrabetzuko jaiak
- **28** Lezamako jaiak
- **32** Emaus
- **33** Herbarioa... Izpilikua
- **34** Etxebizitza egokitua, Derioko familia batentzat
- **35** Aikorrizketa... Karlos V.a, euskaraz
- **36** Sukaldaritza
- **37** Denborapasa
- **38** Zu argazkilari

12 Aitor Elizegi, Athleticen presidente ohia

24 Larrabetzuko eta Lezamako jaiak

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA

 Bizkaia
foru aldundia
diputación foral

diruz lagundutako aldizkaria

aikor!
txorierriko aldizkaria

Argitaratzailea: TOTOAN, Txorierriko Euskara Elkarteen Federazioa (Lagatzu, Zorritzeta eta Tximintx komunitatea)
944 523 447 / 688 864 135 / 747 406 561
aikortxori@aikor.com / www.aikor.eus

Zuzendaria: Xabier Goienetxe

Erredakzio burua: Itxaso Marina

Erredakzio taldea: Maite Lekerika, Gaizka Eguzkitza, Juan Luis Goikoetxea
Kolaboratzaileak: Ana Mezo, Alain Eiguren, Jose Angel Mentxaka, Rober Gomez "Txiki", Gaizka Peñafiel, Florencia Ezcurra, Iñaki Olabarrieta, Joanes Camara, Idoia Andres eta Txiribita

Zuzentzaileak: Iñaki Astorkiza eta Jagoba Zallo

Publizitatea: Kattalin Barcena (688 782 642)

Banaketa: Baires

Maketatzailea: Gaizka Eguzkitza

Inprimategia: Gertu

Ale kopurua: 8.000

Lege gordailua: BI 137-02 ISSN 1578-9322

Aikor! aldizkariak ez dau bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen edota eretxien erantzukizunik

Pentsiodunak aurrera!

Pentsiodunen mugimenduak lau urte eta erdi daramatza astelehenero plazetan kontzentrazioak egiten. Ezagun egin dira pentsiodunon eskakizunak, eta horiek exijitzen jarraitzeko, sei hilabeterako plana onartu zen urtarrilean. Astelehenero plazetan ego-teaz gain, beste ekimen batzuk egin ditugu; besteak beste, hurrengo hauek:

–Euskal Herriko ia 200 udalerrietako udaletan mozioa aurkeztu dugu bankuek ematen dituzten zerbitzuen gorabeherak direla eta. Zerbitzu horien murrizketen eta digitalizazioaren ondoren, adinekook eta pentsiodunok arazo larriak dugu banku-zerbitzuetara jotzeko. Kezka konpontzeko bidean, bi printzipioen araberrako banka publikoa eskatzen da: gehien duenari gehiago kobratzea eta behar den arreta presentziala ematea.

–Sinadurak batzea. Estatuko gainerako pentsiodunekin batera kanpaina egin, eta 2022rako eta hurrengo urteetarako eskatu dugu soldatetan eta pentsioetan

dagoen genero-arrakala ezabatzea eta hauek bermatzea: pentsioen erosteko ahalmena; pobrezia-atalasetik beherako pentsiorik ez egotea; pentsio publiko duinak, bidezkoak eta behar bestekoak; eta Pentsio Sistemaren izaera publikoa.

–Bizikleta-martxa, ekainaren 13tik 25era Euskal Herrian zehar. Zalantzarik gabe, martxa arrakastatsua izan da, eta pertsona eta gizarte-talde ugari babestu dute. Euskal gizartearen aurrean honako premia hauek erakutsi dira: pentsio publiko duinak defendatzea, gutxienez 1.080 eurokoak; gero eta handiagoa den pribatizazioaren aurrean zerbitzu publikoen garrantzia eta eskakizuna agerian uztea; eta arreta, zaintza eta etxeko lanak emakumeek eta gizonek partekatuko dituzten gizarte baterantz aurrera egitea.

–Euskal Autonomia Erkidegoan porentzia bat abiatzeko proposamena egin dugu, pentsioak 1.080 eurora arte osatzea eskatuta.

ANA MEZO BASARAS
Irakasle erretiratu

Hurrengo hilabeteetan ere egingo ditugu kontzentrazioak eta mobilizazioak. Euskal Herrian zein Madrilentzuzko digute. Pentsiodunen bizi-baldintza duinak lortzeko jarraituko dugu kalean, baina hurrengo belaunaldiak izango duten etorkizunak kezkatzen gaitu, izan ere, krisia eta COVID-19a atxakiatzat hartuta, prekarizazioa areagotu dute. Dirurik ez dagoela entzuten dugunean, kirrinka egiten digu belarrietan. Horren guztia aurrean, eragile sozialen arteko aliantzak egin behar ditugu, eta izaera publikoko zerbitzuen alde egin.

Euskal Herriaren kasuan zalantzarik gabe esan daiteke hizkuntzak funtzio behar-beharrezkoa betetzen duela; hain beharrezkoa, non ezinezkoa bailitzateke euskararik gabeko Euskal Herria, edo are gehiago, ez luke zentzurik edukiko. Zer izango litzateke Hegoaldetik Bidasoara gaztelania hutsean dabilen herria? Eta bide beretik, Bidasoatik Iparraldera frantsesean eta frantses kulturen oinarritzen den herria?

Ikusi besterik ez dago leku askotan euskara galtzeak ekarri duela nazio-kontzientzia ere galtzea; hau da, erdera euskara ordezkatuz joan den tokietan Euskal Herriak Euskal Herri izateari uzteko bidea

Euskara Herria

ALAIN EIGUREN
Aisialdiko begiralea

egin du, eta herri erdalduna bilakatzeko pausoa ere egin, hizkuntzari zein kontzientziari dagokienez. Hala ere, nazio-errealitatea ez da aldaezina. Herria bere izatearekiko duen kontzientzia oinarritzen den neurrian, kontzientzia nazionalen indartzen da nazioa; eta kontzientziarik ez, desnazionalizatu.

Txillardegi argi esan zuen: "Euskarak egin du Euskal Herria: euskerak ez bestek. Euskerak bizi du Euskal Herria. Euskerak mugatzen du. Eta Euskal Herria piz badadi, euskerak piztuko du".

Alaia
Fruta-denda
Etxez etxeko zerbitzua
Bertoko produktua
Taller, 5
48170 Zamudio
946 850 585

HARATEGIA
ALBERTO
Arbolantxa, 4
Tel.: 944 520 825
48170 ZAMUDIO

AmAr
ileapaindegia
Asteartea-ostiralea:
9:00-19:00
Laburuntza:
8:00-13:30
Urbe plaza, 1 behe
Zamudio
944 520 419

Bertoko: "Arraunlariak" (Miguel Losada)

EAJ: "Intxitxu eta Eate" (Nestor Basterretxea)

Lagatzu: "Lorategia" (Rafael Ruiz Balerdi).

Hiru Bat: "Poxpoliñak" (Vicente Ameztoy)

Zapata Gorriak: "Sade" (Ana Laura Aláez).

Iraultza: "Equipo del Athletic Club" (José Aurre) eta "Idilio en los Campos de Sport" (Aurelio Arteta).

Zamudioko Kamara Korala: "Sirgueras" (Dora Salazar).

Lagatzu Eguneko artelanak

a: Rober Gomez "Txiki"

"Benetako artea, euskara erabiltea" lelopean, Lagatzu Zamudioko euskara elkarteak museo handia bihurtu zuen herria ekainaren azken zapatuan. Beti bezala, Zamudioko gainerako elkarteek ere bat egin zuten ekintzarekin eta euskal artisten lanak antzestu zituzten; haien artean izan ziren Dora Salazarren, Remigio Mendibururen eta Nestor Basterretxearen lanak. Modu polita izan zen bi urteren ostean Lagatzu Eguna betiko moduan ospatzeko. Herri-bazkariaren ostean ere giro polit-polita izan zen Zamudion. Iker Landetak artelanen azalpenak eman zituen, eta Zamudioko Kamara Koralak musika ipini zion ekitaldiari. Bestalde, Igor Ramosek zuzenduta, Gaztetzazioko neska-mutilek "Maitatu zaitetz" murala margotu zuten.

Gaztetzazioko: "Maitatu zaitetz"

Eskerrik asko, Taberna Ibiltaria!

Aurreko urteetan moduan, Taberna Ibiltaria Lagatzu Egunean hartu zuen parte, eta herriko elkarteekin batera bazkalondoa girotu. Taberna Ibiltaria bere saioagatik jasotako dirua AIKOR! Txorierriko aldiakariari eman dio, eta langileok musika-taldearen partaide guztiei eskertu nahi diegu egindako diru-ekarpena, euskara sustatzeaz gainera, gure jarduerarekin aurrera egiten laguntzen digu eta. Txorierritarren arteko sarea guztion artean ehuntzen digu.

Etixerat: "Amnistia" (Eduardo Chillida)

Kantarelux: "Los de Atxuri en la romería del Yermo" (José Arrue).

Javi Allende, munduko errekorra

Joan den zapatuan, Durangon, lau atleta euskaldunek osatutako taldeak 10 segundoan hobetu zuen 4 x 800 m-ko probako munduko errekorra 45 urtetik gorako kategorian. Javi Allende sondikoztarra izan zen atleta horietako bat, eta gainerako taldekideekin batera marka hau egin zuen: 08.26,22. Euskaldunek, hortaz, munduko errekorra hautsi zuten, aurretik Australiak zuena.

Javi Allendez gainera (Beste Bira), beste atleta hauek osatu zuten taldea: Sergio Románek (Atlético San Sebastián), Asier Aranburuk (independentea) eta Javier Salinasek (42195.es). Klub ezberdinetan egon arren, korrikalariak indarrak batu zituzten eta lortu zuten munduko errekorra (08.36,22) haustea. Bestalde, aipatu beharra dago, errekorra hausten saiatzeko, pistan beste talde bi egon behar zirela. Beste Bira Txorierriko klubeko atletek osatu zuten taldeetako bat, eta bestean Andoni Irazusta sondikoztarra aritu zen.

a: Beste bira

Eskaeraren arabera gaueko geldialdi-zerbitzua emakumeentzat

Bizkaibusek 2018an ipini zuen mar-txan eskaeraren arabera gaueko geldialdi-zerbitzua. "Jazarpeneren aurkako geldialdiak" moduan ere ezaguna, emakumeentzako zerbitzua da eta 22:30etik 06:30ak arte eskaintzen da Bizkaibuseko linea guztietan. Helburua da gaueko orduetan aisialdiagatik edo lanagatik leku batetik bestera joan behar duten emakumeak helmugara ahalik eta lasaitasun eta segurtasun handienaz iritsi daitezela.

Zerbitzua erabiltzeko, emakumeek autobusaren aurreko atetik igo beharko dute, eta gidariari non jaitsi nahi duten esan, betiere geralekua linearen ibilbidean badago. Gidariak erabakiko du eskatutako lekuak autobusa gelditzeko bi-

de-segurtasuneko baldintzak betetzen dituen; bestela, ahalik eta toki hurbilean geldituko du autobusa. Emakumeak aurreko atetik irtengo dira beti.

Bizkaiko Foru Aldundiak jakinarazitako datuen arabera, zerbitzua abiatu zenetik pasa den maiatzaren 1era arte 1.499 bitarteko geldialdi eskatu dira Bizkaibusek; haien % 56 goizaldeko 5,00etatik 6,30era. Zerbitzua batez ere lanera joaten ziren emakumeek eskatu zuten. Eskaera gehienak Bilboko metropolia hartzen duen linean egin ziren. Beste aldetik, Bilbobusek ere zerbitzua eskaintzen die emakumei. Autobusetan zein markesinetan azalpen-kartelak eta -liburuxkak ipini dituzte.

RPS: 184/10

OPTIKA IKUSLAN

Arbolantxa kalea 5, behea
ZAMUDIO
Tel.: 94 452 28 18

L. LEIZADLA PLAZA 2 (ZAMUDIO)
946 522 857

OK

OAKLAND

ENGLISH

Hortz-klinika IDOIA ZUBIETA

Osasun-zentroa & Hortz-estetika
HORTZ-INPLANTEAK - ESTETIKA-ORTODONTZIA

Airelza doktorea, 11. - 1. ezk.
48011 BILBAO
T: 944 416 322

Unibe Plaza, 1
48170 ZAMUDIO
T: 944 521 370

FRUTAK BARAZKIAK

Produktu ekologikoak
Hainbat ogi eta pastel mota
Produktuak zeliakoentzat

Gaztelumendi, 3 - behea
48195 Larrabetzu
94 455 89 19

PELUKERIA ESTETIKA LARRABETZU

Anguleri nº 2 Bajo - 48195 LARRABETZU
Tel. 944 558 144

Karmele Mitxelena, Mikel Zarate sariaren irabazle

Karmele Mitxelena Etxebestek idatzitako *Marrubizko uda* nobelak irabazi du 2022ko Mikel Zarate haur-literatura saria. Nobelan, uda kanpin batean pasatzen duen familia baten xelebrekeriak kontatzen ditu, umorez eta ironiaz. Lezamako Udalak ematen duen 3.000 euroko saria jasoko du Mitxelenak; Elkar argitaletxeak, bestalde, kaleratuko du lana.

Guztira dozena bat lan aurkeztu dira lehiaketara, eta haien artean Karmele Mitxelenak idatzitakoa aukeratu du epaimahaiak. Hori hauek osatu dute: Maribel Aiertzak, Leire Bilbaok eta Xabier Men-

digurenek. Lezamako Udalak eta Elkar argitaletxeak antolatzen dute Mikel Zarate saria, euskal kulturaren sortzaile eta bultzagile lezamarraren omenez. Aurten goa 12. edizioa izan da.

Karmele Mitxelena Etxebeste Oiarzunen jaio zen 1988an. Irakasletza eta Haur Hezkuntzako gradua ikasi zuen eta gaur egun irakasle dabil. Horrezaz gainera, hainbat sari irabazi ditu bai bertsoaritzan (bertso idatzietan batik bat), bai narratiban. 2019an *Erakusleihan* album ilustratua argitaratu zuen (Peru Abarca saria).

Loiuko splashpark-a zabalik

Josu Andoni Begoña Loiuko alkateak bere webgunean adierazi duenez, splashpark-a inauguratu, eta irailaren 18ra egongo da zabalik. Berrehun metro koadroko eremua da eta Loiuko familiek zein bisitariek bertako ur-jolasez gozatzeko aukera izango dute. "Gune irekia da, inklusiboa, dibertigarria, segurua eta freskagarria", idatzi du. Splashpark-a egunero irekiko da 11:00etatik 14:00etara eta 17:00etatik 20:00etara. Bere esanetan, egitasmoak erantzuna ematen dio herritarrek egindako eskaerari.

Eraberritze-lanak, Lezamako osasun-etxean

Zebarri udal-aldizkarian jakinarazi denez, 63.286 euro zuzenduko dira Lezamako osasun-etxean eraberritze lanak egitera, eta diru-kopurua Osakidetzak ordainduko du osorik. Zehatz-mehatz, hauek egingo dira: teilatua ordezkatzeta, leihoak eta ateak aldatzea, fatxada margotzea eta aurreko espaloia konpontzea. Esandako argitalpenean jasotakoaren arabera, duela gutxi esleitu dira eraberritze-lanak.

Zure antzinako bitxiak ekarrita, urrea berrerrabiltzen dugu, zure ametsetako harribitxia sortuz.

Bitxitegia
Zuluaga
Juan Bautista Uriarte, 49 | GALDAKAO
Tel. 94 456 73 74

...eta forma ematen diogu...

Zure antzinako bitxiak ekarrita...

...urrea urtzen dugu berrerrabiltzeko...

...eta forma ematen diogu...

...zure ametsetako harribitxia sortuz.

Zin-bidea, Ibilbide Historikoak programan

Ibilbide Historikoak programa Bizkaiko Foru Aldundiaren ekimena da eta uztailan, abuztuan eta irailean bisita gidatuak eskainiko ditu lurraldeko interes historikoko hainbat gunetara. Haien artean dago Zin-bidearen ibilbidea Lezamatik eta Larrabetzutik pasatzen dena.

Zin-bidea irailean eskainiko du Aldundiak, eta parte-hartzaileek aukera izango dute Bizkaiko Jaunak foruak zin egiteko egiten zuen ibilbide bera egiteko. Ibilbide gidatuak hiru etapa izango ditu: irailaren 16an, Bilbotik oinez abiatuko dira Lezamako dorrera eta Andra Mari elizara, eta handik Larrabetzuko alde zaharrera eta San Emeterio eta San Zeledonio elizara; bigarren etapan, autobusez joango dira Bilbotik Larrabetzura, eta handik oinez Gernika-Lumora; eta hirugarren etapan autobusez abiatuko dira Bilbotik Gernika-Lumora, eta handik oinez Bermeora. Bestalde, hiru etapak autobusez egin ahalko dira egun bakar batean, irailaren 23an, 24an eta 25ean. Bisitak helburu nagusi bi ditu: alde batetik, gure historia ezagutarazte, eta bestetik, Bizkaiko Foruen funtsa sakontzea, Euskadiko kudeaketa politikoan nola ezartzen diren ulertzeko.

Txorierritarrek Larla argitu zuten

Uztailaren 2an, katalan eta euskal herriarrek 300 gailurretik gora argiztatu zituzten Pirinioetan. Farol bereziak eta linternak baliatuta, argi-lerroa osatu zuten Euskal Herria eta Katalunia batu eta herri bietako autodeterminazio-eskubidea aldarrikatzeko. Txorierritarrek bat egin zuten ekimenarekin eta ehundik gora lagunek Larla mendiko gailurra (Irulegi) argiztatu zuten.

Txorierriko taldea Arrosa herrian batu zen eta handik Larlara abiatu ziren. Guztira 3,2 kilometroko ibilbidea egin zuten gailurrera heltzeko. "Mendi puntan, adierazpena irakurri zen eta kanta bi abestu: *Gure esku dago* eta Mikel Laboaren *Txoria txori*. Giro ederra egon zen, patxadaz hartu genituen bai igoera bai jaitsiera. Ibilbidea ez zen zaila, baina jaitsieran kontuz ibili ginen gaua zelako; dena dela, antolatzaileok balizak jarri genituen bidea argiztatzeko. Bitxikeria bada ere, Erramun Martikorena Baigorriko abeslaria gurekin izan zen", esan dute Gure Esku ekimenaren Txorierriko kideek.

Ekintza Pirinioetako Bidea/Via Pirinenen egitasmoaren baitan egin da eta antolatzaileak hauek izan dira: Gure Esku,

ANC Assemblea Nacional Catalana eta FEEC Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya. Omnim Cultural eta Artistes de la República erakundeek lagundutako egitasmoa da. Taldeak lehenengo aldiz ibili dira elkarlanean, baina aipatu dutenez, epe luzera ere elkarrekin ari tuko dira. "Aldarrikapena egin dugu. Eskozian beste erreferendum bat egingo dute datorren urterako eta guk urrian eztabaida piztu nahi dugu Euskal Herrian eta Katalunian".

Kudeaketa Planaren % 72 gauzatu du Deriok

Derioko Udalak 2019-2023 aldirako Kudeaketa Planean ezarritako helburuei lotutako ehunekoei buruzko atal berezia argitaratu du udal-webgunean. "Osasun-krisiak eragindako egoera gorabehera, udalak planean jasotako jardueren % 72 bete du, eta espero du gainerako % 28a 2023ko udaberria baino lehen betetzea", adierazi dute.

2020ko udan aurkeztutako dokumentuan 85 jarduera jaso zituen udalak, hiru eremu nagusitan antolatuta: Herritarrak, Antolaketa eta Lurraldea. Esther Apraiz Derioko alkateak gogora ekarri du pandemiaren eraginez Kudeaketa Plana herritarren beharrezan berrietara egokitu behar izan zela. "Gogor lan egin behar izan genuen herritarren ongizatea eta bizikaltatea bermatzeko". Horri dagokionez, udal-langileen lana eta konpromisoa eskertu du, "planean jasotako ekintza asko errealtate bihurtzea ahalbidetu baitute".

Lan horren emaitza da Derioko Kudeaketa Plana. Gainera, plan horretan batzen dira azken bi urteetako partaidetza-prozesuetan herritarrek egindako ekarpenak. "Bertan etorkizunari begira Deriok dituen erronka nagusiak batu dira. Bestalde, azken urtean ahaleginetan ibili gara Kudeaketa Plana 2030 Agendako Garapen Iraunkorreko Helburuekin lotzeko".

Udalaren esanetan, aurrerapen handiena "Antolaketa" atalean izan da, "pla-

nean jasotako 16 jarduera-ildoen % 86 bete da eta". Besteak beste, honako hauek nabarmendu dituzte: udal-antolaketa hiru esparrutan ezartzea, zeharkakotasuna optimizatzeko eta tokiko administrazioaren funtzionamendua arintzeko; eta COVID-19ak eragindako krisiari aurre egiteko, planak, aurrekontuak eta neurriak egokitzea.

"Herritarrak" atalak 28 ekintza zehatz batzen ditu, eta, azaldu moduan, ekintzen % 74 egin dira, hala nola dirulaguntzak izapidetzeko prestakuntza eta laguntza ematea, hirugarren adinekoentzako programa/ludoteka abian jartzea eta Umeen Kontseilua sortzea. Azkenik, "Lurraldea" ataleko 41 ekintzen % 64 bete dira: esaterako, Nagusien Etxea oso-osorik berritzea, Uribe eta Ganbe kaleetan trafikoa lasaitzea eta irisgarritasun-plana eguneratzea.

San Bartolome jaiak (Zamudio)

Abuztuak 23, martitzena

- 17:00 Jaien hasierako traka.
- 17:00 Mus txapelketa.
- 19:00 Kirol-gimkana.
- 20:30 Txitxi-burruntzia.
- 21:00 Paco Sanchez DJa.

Abuztuak 24, eguaztena

- 11:30 Umeentzako jolasak.
- 12:00 Meza. Ostean, auzoko nagusientzako kopaua.
- 14:00 Paellak aurkeztea.
- 18:00 Umeentzako tailerrak.
- 19:00 Idi-probak.
- 21:00 Txitxi-burruntzia.
- 21:00 Paco Sanchez DJa.

Abuztuak 25, eguena

- 12:00 Meza.
- 12:45 Umeentzako jolasak.
- 13:00 Sokatira, emakumeak gizonen aurka.
- 18:00 Umeentzako tailerrak.
- 19:00 Zaldi-probak.
- 20:00 Tortillak aurkeztea.
- 21:00 Tortilla txapelketaren sariak banatzea.
- 21:30 Paco Sanchez DJa.
- Jaien amaierako traka.

WhatsApp taldearen harpidedunen arteko zozketa

Olga Torre Goikoetxea da uztailako irabazlea eta Baserri Antzokian lagun birentzako bazkaria jasoko du sarritzat. WhatsApp taldean sartzeko eta Txorierriko albisteak jasotzeko, idatzi ALTA hitza eta bidali whatsapp mezua **747 406 561** telefono-zenbakira.

GAZTE LEKU taberna

Andra Mari, 6
48195 LARRABETZU

94 455 71 51
635 73 93 65

Familia osorako kalitatezko arreta, zure esku

Zaindu Berrak
Logopedia
Podologia
Kiropraxia

clínica dental
ZAINDUZ
hortz klinika

Tabiarni etorbidea, 9 - Lortza | Antzaga erakina | 48160 DERIO

94 454 01 01 | 657 79 54 45

info@dentalezainduz.com | www.dentalezainduz.com

tik tak

EGUNEKO MENUA

lehenengo platerra
bigarren platerra
postrea
ogia
edaria

9€

T: 94 454 55 55

Bestorrene 5, Behea
48160 DERIO

Derioko kale bati Juana Elgezabal izen

t/a: Itxaso Marina Ondarroa

"Lorena Zorrillak eta Jon Gurreak, Filosofiaren irakasleek, izan zuten ideia. Institutuan Kabia talde feminista dago, ikasleek zein irakasleek osatuta, eta martxoaren 8ari begira otu zitzaizen egitasmoa egitea", azaldu digute egitasmoaren egileek. Hauek dira: Irati Ugalde, Irene Benito, Maialen Urrutia, Amets Goitia, Lucia Vaamonde, Iraia Navas eta Ahetze Arregi. "Dena dela, ez da guk asmatutakoa izan, beste ikastetxe batzuetan ere aurretik halako proiektuak egin dira eta; batez ere Andaluzia aldean". Lehenengo eta behin, ikasleek Derioko kale-izendegia aztertu zuten, ikusteko zenbat kalek, plazak, auzok eta parkek emakumezkoen izena duten. Horretarako, Google Maps erabili zuten, eta Derioko kale guztien izenen zerrenda ere topatu. "Gehienak mendien izenak dira. Bestalde, zortzi lekuk gizonetzkoen izena dute –santuak dira guztiak–, eta

Txorierrri Institutuko DBHko laugarren mailako ikasle batzuek lan berezia egin dute Filosofia irakasgairako. Derioko kale, auzo eta parkeen izenak aztertu, eta topatu dute emakume-izen bakarra dagoela: Arantzazu kalea. Egoera zuzentzea beharrezkotzat jotzen dute eta, hasteko, herriko kale bati Juana Elgezabal izena ipintzeko proposamena egin diote udalari.

kale bakar batek du emakume-izena: Arantzazu kalea da".

Derioko pertsonaia famatuena bila ibili ziren Interneten, eta azken sareretan Juana Elgezabalekin egin zuten topo. "Derioko emakume baserritar batzuk ere agertu arren, arreta Juana-rengan ipini genuen. Berari buruzko orri bat dago Wikipedian, eta zenbait egunkaritako artikuluetan ere bera aipatzen da. Irakasleak, Jonek, esan zigun beharbada interesgarria izango

zela Juana Elgezabali buruzko zerbait egitea eta lanean hasi ginen". Sarean arakatutakoaz gainera, Fernando Jimenez historialariarekin eta Cácereseko Artxibo Historikoaren arduradunarekin ipini ziren harremanetan.

"Aresti baserrikoa zen Juana Elgezabal Leginazabal, 1842. urtean jaioa. Cáceresen osaba eta izekoa zituen eta uste dugu hara joan zela senideak zaintzera. Osaba notarioa zen, diruduna, eta seme-alabarik ez zutenez, hil zirenean ilobari utzi

a jartzeko proposamena

zioten diru guztia. Antza, emakume ait-zindaria izan zen: 1885ean Variedades antzokia sortu zuen Cáceresen, langileak alfabetatzen lagundu zuen, eta eskola bat ere egin, umeei ikasi ahal izateko. Nahiz eta urrun egon, ez zuen inoiz Derioko familiarekin harremana galdu, eta derioztartasuna harrotasunez eta maitasunez gorde zuen". Elgezabal 1912. urtean zendu zen.

Gazteek herriko kale bati Juana Elgezabal izena ipintzeko proposamena egin diote Derioko Udalari. "Azterketa egin ondoren, ikusi dugu Derioko kaleen eta bestelako lekuen izenetan desoreka handia dagoela gizonezkoen eta emakumezkoen izenen artean. Egoera zuzentzen hasteko, Juana Elgezabal zenari herriko kale bat eskaintzea proposatu dugu. Gainera, adierazgarria denez, derioztar garrantzitsuek ez dute presentzia handirik herrian, eta gure proposamenaren bidez hutsune biak beteko lirateke".

Esanguratsua

Beste alde batetik, kalean inkesta ere egin diete herritar batzuei. "Galdetegia egin diegu 13 urtetik 74 urtera bitarteko 33 emakume eta gizoni. Inkestatuen % 85ek uste dute Derioko kale-izendegian ez dagoela emakumeen presentziarik eta hori aldatzeko beharra dagoela. Nolanahi ere, aipagarria da pare bat komentario matxista jaso dugula: esaterako, 74 urteko gizon batek esan zigun bere ustez ez zegoela kale bati emakume-izena ipintzerik, emakume garrantzitsurik ez dagoelako; gizon garrantzitsuak, aldiz, bai. Era berean, hainbat adin-tartetako lagunek, gizonen zein emakumeen, adierazi ziguten gure proiektuaren helburuak berdin ziela eta ez zitzaizela inporta herri feministago bat egitea eta gauzak pixkanaka aldatzea". Elgezabali buruz ere galdetu diete. "Azpimarratzekoa da pertsona bakar batek zuela Juana Elgezabalen izena entzuna; gainerakoek ez dute inoiz berari buruz entzun".

"Emakume ait-zindaria izan zen Juana: antzokia sortu zuen Cáceresen, langileak alfabetatzen lagundu, eskola egin..."

Deriotik urrun bizi arren, pertsona esanguratsua izan zen Juana Elgezabal, eta, institutuko ikasleen aburuz, merezi du herriko kale bati bere izena ipintzea. "Antzina ere emakume inportanteak izan ziren, baina ez ditugu ezagutzen eta ez diegu garrantzirik ematen. Gaur egun gehiago baloratzen ditugu emakumeak; lehen, aldiz, bakarrik gizona eta hark egiten zuena baloratzen ziren". Azaldu dutenez, egindako lanaren bidez ohartu dira egunerokotasunean mikromatxismo asko daudela. "Kale gehienek gizonezkoen izena dute eta arrazoia ez da ez dela emakume esanguratsurik egon, bazik eta ez dietela kaleei emakumezkoen izena ipini nahi izan".

GURENA

ASISTENTZI ETA EGOITZA-ZERBITZUAK

BABESPEKO APARTAMENTUAK

600 euro
asistentzia sanitarioa (24 ordu)

EGONALDIAK EGOITZEAN

egunean
gauean
asteburuetan

Unbe txiki bidea 9
LOIU 48180
(Urdaneta ikastetxearen aurrean)

944 530 049
www.gurena.com

ZURE NEURRIRA

t/a: Gaizka Eguzkitza

Ia lau urte eman dituzu Athleticen presidente. Eromena handia izan da?

Tira, eromena pandemiak ekarri du: futbolarik ez izan, eta zer esanik ez ostalaritzak. 2020ko martxora arte primeran ibili nintzen, gustatzen zitzaizkidan egiten nuelako. Harrezkero, San Mames itxi zuten, baita familiako bost jatetxeak ere, eta guztiok etxean gelditu behar izan genuen. Azken urteotan garrantzitsua izan da Zamudioko jendeak eman didan babesa, eta eskerrak eman nahi dizkiet.

Utzi duzun kluba hartu zenuena baino hobea da?

Bai. Presidente guztiok lau ardatz kudeatu behar ditugu. Lehenengoz, Lezaman aurrerapausoak egin ditugu: Aterpe proiektuak babes handiagoa eman die adingabekoei eta UEFA erakundeak horregatik saritu gaitu. Emakumezkoen futbolarik urte aldakorak izan ditu, eta Athleticen erantzun ona eman du, lehenengo hiru taldeak estatu kategorian baitaude. Hori lortu duen klub bakarra gara. Bigarren, Fundazioa gardenagoa eta eraginkorragoa da, eta, hirugarren, Athletic marka garatu dugu: denda ireki dugu Guggenheim museoaren aurrean, eskailera mekanikoak jarri ditugu San Mamesen, teknologia berrien aldeko apustua egin dugu, salmentek gora egin dute... Azkenik, laugarren, herri-harmaila eta estatutu berriak onartu dira.

Zergatik ez zara hauteskundeetara aurkeztu?

Pandemiak eragin ikaragarria izan du Athleticen eta ostalaritzan. Eta agintaldia bukatu baino lehen, estatutuak eta herri-harmaila aurrera ateratu behar nituen. Beraz, lehentasuna horiei eman nien. Oso zaila izango zatekeen estatutuak eta herri-harmaila bukatzea, eta, gainera, hauteskundeak behar bezala prestatzea. Ez naiz damutzen.

Estatutu berriak eta herri-harmaila ateratu dituzu aurrera...

Bai. Estatutu berrien testua ausarta eta eraldatzailea da. XXI. mendean, hiru presidente saiatu gara estatutuak aldatzen eta hirugarrenean lortu egin dugu. Harmailaren inguruan poz-pozik gabiltza, datozen urteotan San Mames ordenatuago egongo delako eta horrek indartsuago egingo gaituelako. Tresna onak dira datozen urteotan kluba behar bezala kudeatzeko.

Zelan kudeatu zenuen pandemia?

Txarto pasatu dugu, klubak jarraitzaileen babesa behar duela. Oraindik ere ez dakigu zer bizi izan dugun. Jokalariei eskerrak eman behar dizkiegu, soldataren murrizketarekin aho batez bat egin zutelako. Bazkideek ere primeran jokatu zuten, kuota kontsumoko prezioen indizearen (KPI) arabera igotzea onartu zutelako.

Estatutuak eta herri-harmaila onartzea garaipen nagusiak izan dira?

Oso onuragarriak dira. Hainbat lagunekin hitz egin behar izan dugu eta, elkarren artean oso desberdinak izan arren, adostu dugu proiektu biak ga-

"Utzi dugun kluba hartu genuena baino hobea da"

AITOR ELIZEGI |

Athleticen presidente ohia

Aitor Elizegik utzi dio Athleticen presidentea izateari, eta AIKOR! aldizkarian eman nahi izan du klubean egindako ibilbidearen berri. Zamudioztarrak pandemia kudeatu behar izan zuten, baina, hala ere, estatutu berriak eta herri-harmaila ateratu zituen aurrera.

arrantzitsuak direla. Gehiengoak lortu behar izan ditugu eta ez da erraza izan.

Zerbait utzi duzu egin barik? Akatsen bat izan duzula uste duzu?

Agian, batzuetan eskarmenturik eza adierazi dugu. Horren haritik, gai bi aipatuko nituzke: batetik, beste era batean

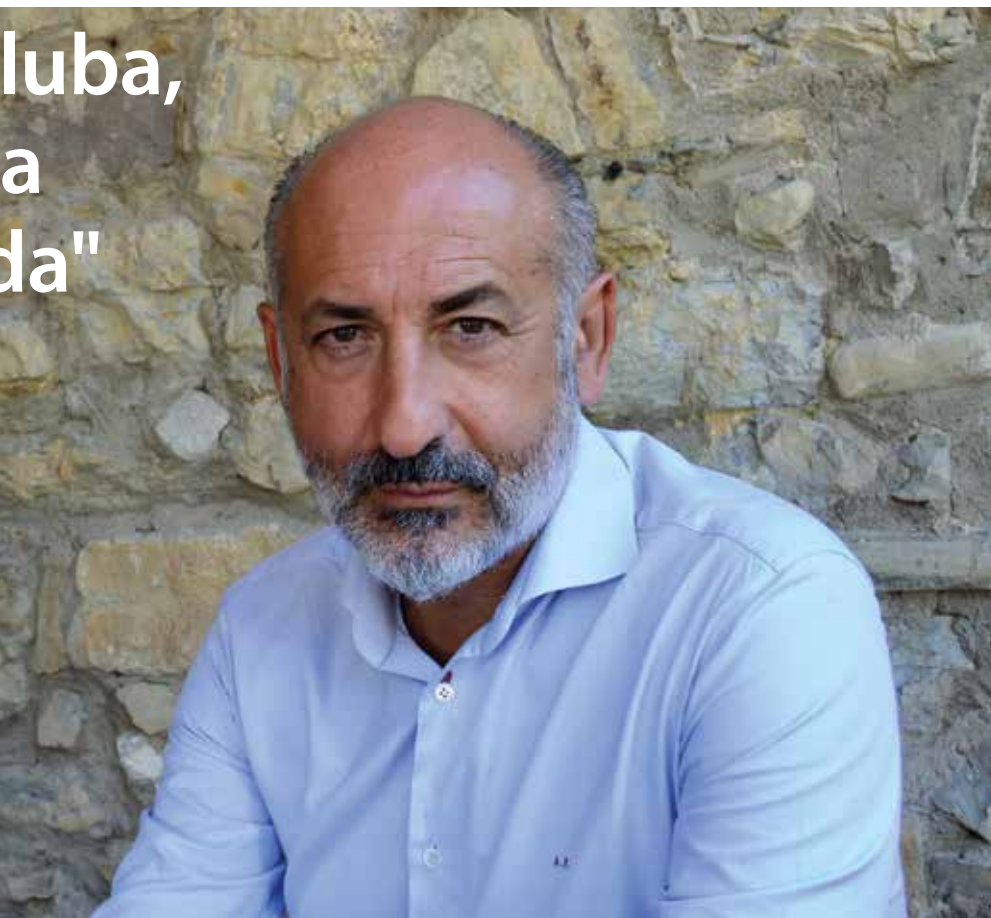

Kale garbiketa | Hondakinen bilketa eta garraioa | Ur eta estolda sareen mantentze lanak | Hiri-altzarien mantentze lanak | Lorezaintza zerbitzuak | Eraikin eta lokalen garbiketa | Hondartzen garbiketa zerbitzuak | Garbiguneen kudeaketa eta mantentze lanak | Lurzoruen deskontaminazio lanak | Ingurumen-aholkularitza | Beste zerbitzu batzuetarako, galdetu.

Ibáñez de Bilbao, 3, 2. solairua, 48001 BILBAO

TEL. 94 424 38 34

ITURRIGANE, 2
635584941EGUNERO
8:00-22:00Mikel Zarate, 2 - 48150 Sondika - Bizkaia
Telefonoa: 94 453 14 57 - yedrainterflora@hotmail.com

esango niokeen Gaizka Garitanori agur, berak klubari dena eman ziolako; eta bestetik, Fernando Llorenteren inguruko eztabaida piztu genuen eta horrek kalte egin zion klubari. Beste gai batzuetan kritikak jaso ditugu (Bibiane Schulze fitxatu izana, Athleticen egun erdiko osagaia

"Athleticen ezin da etiketarik egon; Athletic bakarra dago eta Athleticek guztiok hartzen gaitu"

"Harrobiko jokalaria batek 350 partida jokatzeko klubaren ereduak funtzionatzen duela esan nahi du"

kendu izana, jokalaria batzuk Athleticetik atera izana...), baina nik uste dut ondo jokatu genuela horietan guztietan.

Zein izan da momenturik gozoena? Eta okerreana?

Okerrena Valentziaren kontrako aurretengo kanporaketa izan da. Gol bat falta zitzaigun azken lau urteotan bosgarren finala jokatzeko. Final horretara joateko aukera izango zuketuen zaletuek... Eurek batez ere merezi zuten, baina baita jokalariek eta Marcelinok ere. Gozoena, aldiz, Real Madrilen kontrako Kopako kanporaketa izan da. Betiko jarraituko nukeen partida hori jokatzeko. Izan ere, Athleticek maila ederra erakutsi zuen Europako txapelkunaren kontra. Egun berezia izan zen, Oscar de Marcos jokalaria esan zuen moduan, "ohiko futbol gaua Bilbon".

Nolako etorkizuna dauka klubak?

Kopan, txapelketa laburretan, gustura gaude; Liga, aldiz, luze egiten zaigu. Athleticentzat gero eta zailagoa da goimailan bizirautea, baina erronka ederra da. Eta ez diogu horri uko egin behar. Horretarako, tresna batzuk erabili behar ditugu: profesionalizazioa, gizarte-ere-

Capa. "Pandemia egon arren, 2020ko udazkenean, kontratua 2023ra arte luzatzea eta soldata hobetzea proposatu genion, baina ez zuen onartu. 2021ean titularra izateari utzi zion eta 2022ko urtarrilean beste klub bati lagatzea pentsatu genuen, baina Capak ez zuen onartu. Gure betebeharra da postu bakoitza aztertzea eta horren arabera esfortzu ekonomikoak neurtea. Orain denok nahi dugu Capari gauzak ondo ateratzea. Athletic da gure lehentasuna eta klubaren ondarea babestu behar dugu".

Marcelino. "Entrenatzaile onena zela uste genuen. Presidentegai biren gomendatu genien Marcelinok datorren denboraldian jarraitzea, Athleticentzat onena zelako. Nire ustez, iazko emaitzak gainditzeko gai zen".

De Marcos eta Balenziaga. "Marcelinok jarraituko zuela uste genuen. Hori aintzat hartuta, epe ertainean jokalaria interesgarriak izango zirela uste genuen: konpromiso itzela dute, errendimendu ona erakutsi dute... Eta horregatik berriro genituen kontratuak".

mua eta marka bultzatu behar dira, kirol-zuzendaritza eraginkorra... Baliabide horiek ondo kudeatuz gero, haziko gara.

Gomendioren bat emango zenioke presidente berriari?

Arestian aipatutako lau ardatzak jorratuko ditu: Lezama, Fundazioa, marka eta jendearen babesa. Athleticen ezin da etiketarik egon, ez eskuinik, ez ezkerrik, Athletic garrantzitsua delako eta hori erdi-erdian dagoelako. Athletic bakararra dago eta Athleticek guztiok hartzen gaitu.

Zer deritzozu Jon Uriarteri?

Esku onetan gaude. Gainera, Valverde entrenatzaile ezin hobea da eta jokalariek ere maila ona dute. Are gehiago, jokalaria gazte batzuk hasi dira agertzen eta etorkizun oparoa dute. Azken bolada honetan, normala izango balitz moduan hartu dugu jokalaria gazteek Lehenengo Mailan emandako errendimendua, baina ez da hain erraza. Mantenduko ahal da! Lezaman sortutako jokalaria batek 300-400 partida jokatzeko badiu, oso pozgarria da, baina batez ere kluba jasagarria dela esan nahi du, gure ereduak funtzionatzen duela.

t: Itxaso Marina Ondarroa / a: Zapata Gorriak

Brigada feminista 2019ko sanmartinetan ipini zuten martxan lehen aldiz, eta, pandemiaren eraginez jai barik bi urte eman ondoren, aurtengo Pazko jaietan ere sustatu dute. "Duela hiru urte hausnartu genuen erasorik gabeko jaiak nola prestatu. Era berean, eraso sexistei aurre egiteko protokoloa osatzea beharrezkotzat jo genuen, Zamudion ez zegoelako halakorik, eta emakume-talde bat identifikatu, haiengana babes bila joateko, erasorik jasan edo kezkarik izanez gero. Emagin elkarteak zuzendutako prestakuntza-saioa antolatu genuen, eta emakume askok, hainbat adin-tartekoek, hartu zuten parte. Brigada feminista osatzeko ideia ere handik irten zen", azaldu digute.

Prestakuntza-saioa aurtengo Pazko jai-ei begira ere antolatu dute, eta, aurrekoa bezala, erabat arrakastatsua izan zen. "Brigada feministan 53 emakume egon gara eta gutariko asko ibili ginen saioan. Jaietan gertatu daitezkeen hainbat egoera aztertu genituen bertan, kasu praktikoa, eta horiek nola kudeatu ikasi". Bestalde, 2019an egindako protokolo bera proposatu zuten jai-batzordean. "Protokolo horretan aurreikusten dira gertatu daitezkeen arazoak eta larritasunaren arabera sailkatzen dira. Halaber, eraso bakoitzaren aurrean hartu beharreko erabakiak zehazten dira. Brigada feminista da protokoloa aurrera atera ahal izateko bitartekoa".

Brigada feministako kideek zapi morea jantzi zuten jaietan, eta gauean Emagineko teknikari bat haiekin elkarlanean ibili zen, laguntza emateko eta erasorik gertatuz gero hura jasan duena artatzeko. "Bariku gauean arazo txiki bat egon zen mozkortu batekin, baina lekuan bertan konpondu zuten brigadako kideek; bestela, ez zen arazo larririk egon". Jai-gunean puntu morea atondu zen herritarren eskura in-

"Jaietan gertatu daitezkeen hainbat egoera aztertu genituen prestakuntza-saioan eta nola kudeatu ikasi"

Jaietan libre

Emakumeen kontrako erasoak aurreikusteko eta horiei erantzuna emateko, Zapata Gorriak Zamudioko talde feministak brigada feminista bultzatu zuen Pazko jaietan. Partaideek prestakuntza-saioa jaso zuten horretarako, eta, egitasmoari lotutako beste ekintza batzuen artean, herriko puntu beltzak seinaleztatu ziren, informazio-puntu morea ipini zen eta arretako telefono-zenbakia zabaldu zen, beharrezkoa izanez gero, hara deitzeko.

Tolerantziak behera

Tamalez, jai-giroan gertatzen diren eraso sexisten berri eman dute komunikabideek azken egunotan. Zamudiokoaren moduko egitasmoak ezinbestekoak dira erasoei aurre egiteko "Bi urte jai barik eman ostean, aurreikusten zen jaiak «potente» etorriko zirela. Zamudion ez da ezer gertatu, baina asteburu berean Beasaingo jaiak izan ziren eta emakume bat bortxatu zuten bertan. Ez dakigu orain lehen baino eraso sexista gehiago gertatzen den, baina gauza da gure tolerantzia-mailak behera egin duela, behera egin behar zuelako, izan ere, asko jasan dugu jaietan. Ez dugu uste, momentu batean edo bestean, jaietan erasotua sentitu

ez den emakumerik dagoenik: ipurdia ukitu digutelako, edo titiak, edo batzuen artean inguratu gaituztelako... Eta orain ez gaude hori gehiago jasateko prest: jaiak libre bizi nahi ditugu. Belaunaldi berriek oraindino horrela ibili behar izatea tristea da oso".

Brigada feministaren inguruko egitasmoa Zamudion onartu eta gutxira, jai-batzordeentzako liburuxka atera zuen Emakundek, festetan eraso sexisten aurrean zelan jokatu azaltzeko. "Sorpresa atsegina hartu genuen, gure egitasmoak Emakunderen hainbat eta hainbat irizpide betetzen zituelako. Poz-pozik ikusi dugu bide egokian gabiltzala".

*“Gauetan ez ezik
barraketan, kaletik
ibiltzean... ere
inportantea da gure
lekua erreibindikatzeg”*

formazioa eta laguntza ipintzeko, eta sexu-erasoei kontrako mezuak zabaltzeko. Herriko puntu beltzak ere identifikatu zituzten. "Lan sakona egin genuen 2019an, puntu beltzak zeintzuk diren jakiteko, eta aurreko berrikusi ditugu, besteak beste, etxebizitza berriak eta lurpeko parkina egin direlako; hortaz, puntu beltz berri batzuk identifikatu ditugu".

Komunak non ipini ere arretaz aztertu zuten, eta ingurua egoki argiztatuta egon zedila. "Beste aldetik, berezko telefonozenbakia dugu Zamudion (633 918 561), eta, brigadako kiderik topatu ezean, hara deitu daiteke, eraso sexistarik jasan edo ikusi bada. Telefono hori zein den herri osoan zabaldu zen. barraketan eta txos-

*“Batzuek esan digute
inoiz baino libreago
sentitu direla, ikusi
dutelako atzean indar
bat zegoela”*

netan". Gauean inpunitate handiagoa da-
goela ematen du, baina erasoak eguneko
edozein ordutan gertatu daitezke eta
horregatik brigada egunean ere ibili zen
martxan. "Barraketan, kaletik ibiltzean,
eguerdiko poteoan... horietan guztietan
ere inportantea da esatea hemen gaudela
eta gure lekua erreibindikatzan dugula,
jaiak edozein momentutan libre bizi nahi
ditugula".

Babestuta

Herri txikia da Zamudio eta brigada feministarekin 53 emakumek bat egin izana itzela izan da, Zapata Gorriak elkartearen kideen ustez. Gainera, aipatu dute oso garrantzitsua izan dela proiektuari lotutako

gastuak jai-batzordeak aurtien bere gain hartu izana. “2019an Zamudioko Udalak ordaindu zituen gastuak, baina guk nahi genuen jai-batzordea ere dinamika honetan inplikatzea eta, beraz, guretzat oso inportantea izan da gastuak jai-batzordearen aurrekontuaren baitan sartu izana”

Herritarrek orokorrean oso balorazio positiboa egin dute egitasmoari buruz, eta hala adierazi diote talde feministari. "Emakume eta neska batzuek esan digute jaietan babestuta sentitu direla, eta inoiz baino libreago, ikusi dutelako atzean indar bat zegoela. Zenbait gurasok ere alabei esan diete edozein arazorik izanez gero guregana jotzeko... Erreferenteak izan gara eta oso pozik gaude". Aipatutakoaren arabera, dagoeneko lanean dabilta San Martin jaiei begira. "Pentsatuta dugu sanmartinetarako zer proposatu eta zer egin. Nobedadeak egongo dira eta azokan zein jaietan izango gara. Era berean, etengabe hobetzen ahaleginduko gara herriko jai guztietan eta jarraituko dugu gure proposamena jai-batzordeari helarazten".

HEGARI

egiteko aukerak

POLITEKNIKA IKASTEGIA

Txorierri

S.COOP.

**BATXILERGOA ETA
LANBIDE HEZIKETA**

Eman izena!

www.txorierri.net

ERIKO INBULUNTATE
KONTZERNU BAKETU

BILBO

BILBO

BILBO

Mihiluze txapelketa arrakastatsua

Bi urteko etenaldiaren ostean, aurtengo Mihiluze inoiz baino indartsuago eta gogotsuago bueltatu da gure artetera. Txapelketan parte hartu duten gazte kopuruari erreparatzea baino ez dago horretarako: Txorierriko herri ikastetxeetan, 5 eta 6. mailan 332 ume egon dira klasean ikasturte honetan eta hortik 244 umek eman dute izena lehiaketan: (Deriotik 88 ume, Sondikatik 46; Larrabetzutik 42; Zamudiotik 36 eta Lezamatik 32 ume).

Aurtengo edizioan, Larrabetzuko bikotea geratu da lehenengo (Lur Oiartzabal eta Lexuri Artetxe), Deriokoa bigarren (Enaitz Cespedes eta Iban Franco), Sondikakoa hirugarren (Aner Diaz eta Markel Pizarro) eta Sondikakoa laugarren (Etxahun Gorrotxategi eta Hodei Reyes). Lau bikoteek familian disfrutatzen dituzten bidaia jaso dituzte.

Zorionak guztioi!

GUROT programa informatikoa 12-17 urteko gazteentzat sortutako online jolas interaktiboa da, gaur egun 2.000 galderatik gora dauzkana zortzi arlo desberdinetan banatuta.

Martxotik ekainera banakako txapelketa antolatu da eta guztira Bizkaiko 194 gazte hartu dute parte programan. Horietatik 128 neska-mutil Txorierrikoak izan dira. Puntu gehien lortu dituzten lehenengo 10 parte-hartzaileen artean Gamer Kit-a zozketatu zen ekainaren bukaeran eta irabazlea derioztar bat izan da, Ruben Garcia, Txorierri BHI institutuko 14 urteko gaztea, hain zuzen ere.

Horretaz gain, EMAN GILTZA web orria, gurasoek euren seme-alabekin etxean euskaraz berba egitera bultzatzeko programa bat da. Bertan gurasoentzako go mendioak, testigantzak, jolasak, marrazki bizidunak... agertzen dira. Inkestak betetzen duten gurasoen artean zozketa egin zen ekainean eta Derioko Lorena Montañes izan da saridunetako bat. Euskarazko jolasen sorta bat irabazi du Lorenak. Zorionak bie!

Sari potoloak Txorierrira

Hondakinak: murriztu ditzagun eta gutxiago sortu

Indarrean dago dagoeneko 7/2022 Legea, apirilaren 8koa, ekonomia zirkularrako hondakin eta lurzoru kutsatuei buruzkoa. Lege horrek, besteak beste, helburu hauek ditu:

–Sortutako hondakinak pisuan murriztu beharra: 2010ean sortutakoekin alderatuta 2025erako % 13 murriztea eta 2030erako % 15.

–Hondakinen bilketa bereizita handitzea: 2025erako, bereizita bildutako udal-hondakinen ehunekoa, sortutako udal-hondakin guztien pisuaren % 50 izango da gutxienez.

Konturatu zara supermerkatu handietan gero eta gehiago direla ontziratatu gabe edo soltean saltzen diren produktuak?

Lege horren arabera, beranduenez 2023ko urtarrilaren 1ean, 400 m² edo gehiagoko azalera duten elikagai-saltokiak, beren salmenta-eremuaren % 20 bideratuko dute lehen enbalajerik gabeko produktuen eskaintzara. Horietan solteko

salmenta edo ontzi berrerabilgarrien bidezko salmenta ere sartzen da.

Ba al zenekien jatetxeetan eta ostalaritza-establezimenduetan ez zaudela behartuta ontziratutako ura kontsumitzera?

Ostalaritza- eta jatetxe-establezimenduetan, legeak dioenez, beti eskaini beharko zaie kontsumitzaileei, bezeroei edo haien zerbitzuen erabiltzaileei ontziratutako gabeko ura doan kontsumitzeko aukera, establezimendu beraren eskaintzaren osagarri.

Badakizu harategian, esaterako, erosketa zure tuperrean jartzeko eskatu ahal duzula?

Produktu freskoak eta edariak saltzen dituzten elikagai-establezimendu guztiek, bai eta prestatutako elikagaiak saltzen dituztenek ere, onartu beharko dute produktuaren izaerarako egokiak diren eta behar bezala higienizatuta dauden ontzi berrerabilgarriak (poltsak, tuperrak, bo-

tilak, besteak beste) erabiltzea, eta kontsumitzaileen ardura da horiek egokitzea.

Lege honek atal oso bat eskaintzen die hondakin plastikoei.

Erabilera bakarreko plastikozko produktu batzuen merkaturatzea murriztu nahi du, hala nola edarietarako edalontziena eta berehala kontsumitzen diren elikagaietarako ontziena, ontzian bertan jaten direnak, ondoren prestatu beharrik izan gabe. Helburu garbia ezartzen du: 2022. urteko datuekin alderatuta 2026. urterako pisua % 50 murriztu beharko da.

Edonola ere, 2023ko urtarrilaren 1etik aurrera, kobratu egin beharko zaio kontsumitzaileari ematen zaion plastikozko produktu bakoitzeko, argi bereizita horren zenbatekoa salmenta-tiketean.

"Kaskoak" (beirazko botilak) jaso eta herriko dendan txanponen truke entregatzen zenituen horietako bat zara?"

Lege horrek dioenez, erabilera bakarreko ontzientzako "gordailu-, itzultze- eta atzera-emate sistema bat ezarri ahal izango da.

Ezagutzen al duzu "kutsatzen duenak ordaindu egiten du" esaldia?

Legearen arabera, toki-erakundeek tasa bat ezarriko dute, hiru urteko epean (lege hau indarrean jarri zenetik), sorreraren arabera ordainketa-sistemak abiatzeko aukera emango duena eta euren eskumeneko hondakinen biltze-, garraiatze- eta tratatze-lanen benetako kostua islatuko duena.

Ba al dakizu nola murriztu elikagaien hondakinak?

Honako erabilera hauek emanez lehenetasun-ordenaren arabera: elikagaiak emanez giza kontsumorako; produktuak, adibidez, kontsumorako egokiak diren marmelada edo zuku bihurtuz; animalien elikadura eta pentsuak sortuz; azpi-produktu gisa beste industria batean erabiliz; eta, azkenik, hondakin gisa, birziklatuz (konposta) edo erregaia lortuz.

Neberazarra: alboan, barrutik; hemen kanpotik.

Pagasarriko elurzuloak

Urkiolako elurzuloa

t/a: Iñaki Olabarrieta eta Jose Angel Mentxaka

XIX. mendearen azken hamarkadan, Nikola Teslak korrante alternoa transmititzea lortu zuen, eta handik aurrera, apurka-apurka, hainbat tramankulu entxufatzeko aukera izan dugu industrian, etxeetan...; haien artean daude hotza sortzeko hozkailuak eta izozkailuak.

Elikagaiak horietan gordetzen ditugu, edariak hoztu, izotz-puskak egin... Baina nola moldatzen ziren aurretik? Egia esan, ahal zuten moduan. Okela eta arrainak gatzunetan sartu ohi zituzten gatzak kontserbatu zitzen, edo lehortzen utzi, usteldu ez zitezen; mendiko gaztainak, esaterako, kirikinoetan gordetzen zituzten iraunarazteko. Eta zelan lortzen zuten izotza? Lortu ezin zenez, mantendu egin behar zuten; hau da, izotza neguan batu eta elur-zuloetan edo neberetan urte

osoan mantendu. Denak antzekoak ziren: mendiko berezko zuloak aprobeztatzen ziren, edo zuloak egin, 4-8 metroko sakonerakoak eta 4-6 metroko diametrodunak. Zuloak harriz forratzen ziren eta beheko aldean hustubidea zuten, elur urtua handik ateratzeko. Bestalde, elurra zapaltzen zen gogortu zedin, eta, irak edo hostoak erabilita, blokeetan banatzen zen, geroago errazago apurtu ahal izateko. Sabairik ez zeukatenak tapatzen ziren eguzkitik babesteko. Elur-zulotik ateratzeko, izotza blokeetan moztzen zen, poleez edo eskailerak baliatuta igo, eta mandoetan kargatu herrietara eramateko.

Erabilpenari dagokionez, jakiak kontserbatzeaz gain, hainbat udalek osasun

Elur-zuloak

Jakiak kontserbatzeaz gain, hainbat udalek osasun arrazoiengatik agindu zuten elur-zuloak egitea

arrazoiengatik agindu zuten elur-zuloak egitea. Izan ere, medikuek estimutan zuten elurra, besteak beste, sukarrak behera egiteko, botikak hotz hartzeko eta traumatismoak eta meningitisa artatzeko. Era berean, tabernetan, bainuetxeetan eta erromerietan modan jarri ziren limonada

Ibilbide honetan bi elur-zulo ikusiko ditugu. Urkiolan hasiko gara, Santutegi ondoan. Pago artean 80 metro egin eta berriztatutako elur-zuloa aurkituko dugu, azalpen-panela eta guzti. Ibilbidearen bigarren elur-zuloa ikusteko, Dimako lurretan eta paraje zoragarrian dagoen Neberazarra, apur bat gehiago ibili beharko dugu.

Santutegitik hegoalderantz, errepi-dea gurutzatuko dugu eta bideari jarraituko diogu. Onena da PR-BI 83 marka hori-zuriei jarraitzea, ondo markatuta daude eta. Saibi tontor ondotik pasatuko garenez, gurutzeraino igotzea merezi du, eta bistaz gozatu (954 m). Hor, gerran, bataila odoltsuak gertatu ziren eta lurrean oraindik sumatu daitezke trintxeren karkabak.

Aurrera eta beherantz egingo dugu basotik. Pista zabalago batera helduko gara eta laster, ezkerretara, basakorta baten erdiko harri dotorea aurkituko dugu. Segidan Akalarrako bordara helduko gara. Eskuineko pista hartuko dugu, eta markei jarraituz, laster pista utzi eta ezkerretara eginez pagadi eder batean sartuko gara. Beste basakorta bat, oraingoan eskuinaldean.

Hortik aurrera ezin ederragoa da bidea, baina ez da hain erraza ibiltzea eta hari jarraitzea. Behera egingo dugu, gora, eta berriro behera, ezkerretik datorren pista zabal batera heldu arte.

Ibilbide proposamena

Aurrean izango dugun lepo ederrean dago Neberazarra elur-zuloa: kontuz, zeren lepoaren beste aldean dago. Bertara begira imajinatu ahal dugu nola garai batean izotz-blokeak hormetan zintzilik dauden eskaileretatik gora igotzen zituzten. Itzela.

Bertan dagoen Ezkumin-Izoztegi (915 m) tontorxoraino igoko gara, eta bistaz gozatu. Orain, bi aukera ditugu: etorritako bidetik Urkiolara itzuli (6,5 km) ala aurrera jarraitu eta Mañariraino jaitsi (5 km eskas). Bigarrena aukeratuz gero, pistari jarraitu beharko diogu, besterik ez, behera eta

behera. Une batean, Mañaritik Dimara doan pistarekin egingo dugu topo. Guk eskuinera egingo dugu, PR-BI 84tik Mañarirantz. Berrir behera eta behera, eta hurrengo egunean, hanketako mina. Urkiolara itzultzeko, ia orduero irteten da autobusa Mañaritik.

Beste aukera bat da Mañaritik hastea: elur-zuloraino errazago helduko gara, baina kontuan hartu 700 metroko desnibela dagoela. Zuek aukeratu, eta pentsatu gaur egun izotza zein erraz lortzen dugun.

hotzak (Orozkoko txanbilak edo garrafak oraindik dira ezagunak). Izotza denetarako behar zen.

Inguruko mendietan aurkitu ditzakegu elur-zuloak. Pagasarri eta Ganekogortakoek Bilbo hornitzen zuten; Gorbeia-koek, Arratia eta Bilbo; Urkiola ingurukoek, Durango; Otxandio-koek, Durango zein Gasteiz; Oiz mendi ingurukoek, Gernika; Koltza mendikoek, Balmaseda; Salbada mendilerrokoek, Urduña... Batzuk desagertu dira, eta beste batzuk erraz bisitatu daitezke, adibidez, Otxandion, Urkiolan, Pagasarrin, Mugarra azpian... Apur bat gehiago kostatzen da beste batzuk topatzea: Gorbeian, esaterako, ederrak daude, baina nahiko ezkutatuta; Pagomakurre eta Lekanda mendiaren artekoa da bat, ondoko argazkiko Areatzak elurzuloa, eta bestea, Itxinako elur-zulo natural itzela.

Areatzak elurzuloa

t/a: Gaizka Eguzkitza

Itziar Mateos Olabarrieta Larrondokoa da, eta 42 urte ditu. Funtzionarioa da, eta inoiz ez du Historiarako interes berezirik adierazi. Berak Enpresa Ikasketak egin zituen Sarrikan, EHU. Hala ere, 2014an, Jesus Mari Astobieta auzokideak Larrondoko 1965ko mapa ekarri zion eta, nahi gabe, Antzinako paisaia biziberritzen proiektuaren hazia jarri zuen. "Egitasmoak aireportuaren aurreko eszenatokia baliolan jartzea du helburu, hau da, ondare materiala zein immateriala. Izan ere, Larrondon baserriak, ikastetxeak eta futbol-zelaia galdu genituen, bai, baina horretaz aparte, baita hainbat lagunen bizimodua eta etxea ere; familiak, letra larriz. Garai hartan baserria oso garrantzitsua zen, bertan bizi zirelako eta lan egiten zutelako", esan digu Mateosek.

Mapa haria baino ez zen izan. Handik aurrera, ikerketa txiki bat egiten hasi zen Bizkaiko Foru Aldundiaren artxiboetan, zenbat baserri bota zituzten jakiteko. "Oso informazio gutxi zegoen aireportuari buruz eta horrek Larrondon izan zuen eraginari buruz, eta zegoena oso sakabarnatuta zegoen. Beharrezkoa zen batzea eta gordetzea". Horretarako, 2021ean Bizkaiko Foru Aldundiak dirulaguntza eman zion Mateosi, eta horri esker, liburua eta bideoa argitaratu ahal izan zituen.

Artxiboetan topatu zutenari Larrondoko auzokideen testigantzak gaineratu zizkion Itziarrek. "Nork bere etxearen berri eman zidan, baita bere bizimoduaren berri ere: auzokideen harremanak, soloak, animaliak, baserriko produktuak Bilbon zelan saltzen ziren... Behin baino gehiagotan etorri dira etxera desjabetze-akatak begiratzera. Guztira 17 lagun agertzen dira bideoan, baina beste hogeirekin hitz egin nuen".

Egilearen esanetan, aireportua "inolako planifikazio barik" garatu zen eta horrek eragin zuzena izan zuen bai herrietan, bai herritarrengan. "Lehenengo terminala Sondikako landan jarri zuten Gerra Zibila bukatu zenean, 1940tik aurrera. Garai hartan aireportua kokatu zen landa herrigunea zen: eskolak, udaletxea eta Guardia Zibilaren kuartela bertan zeuden. Eta San Joan jaia ere egiten zen han. Beraz, herria erabat aldatu behar izan zen horregatik. Lehenengo fase horretan hogeit hamar etxe bota zituzten. 1965ean,

Larrondoko antzinako

Loiu eta Sondika aireportuarengatik dira ezagunak. Baina aerodromoak ez dira horiek, eta, noski, herritarrengan. Itziar Mateos loiuztarrak euren memoriak biziberritzen proiektua egin du: liburua eta dokumentala, Larrondoko

lehenengo zabalkundean, Loiuako 12 baserri-edo desagerrarazi zituzten: Iturrikoetxe, Rekakoetxe...; baina gehienak, 80 inguru, 1972tik aurrera desagertu ziren: Gaztañaga, Maurikes...".

90 baserri inguru, desjabetuta

"Guztira, 117 eraikin bota ziren: baserriak, etxeak, ikastetxeak, trenbidea... % 85 baserriak ziren, batzuk oso zaharrak –Santimami, esate baterako, 1795eko

o paisaia biziberritzen

moa bertan jarri izanak izugarritzko eragina izan zuen herri bietan
oria bizirik mantendu nahi du eta horretarako *Antzinako paisaia*
loko bizilagunen omenez.

*"Aireportuaren aurreko
eszenatokia balioan
jartzea dugu helburu:
ondare materiala
zein immateriala"*

*Aireportua "inola-
ko planifikazio barik"
garatu izanak eragina
izan zuen bai herrietan,
bai herritarrengan*

*"Guztira, 117 eraikin
bota ziren: baserriak,
etxeak, ikastetxeak,
trenbidea... % 85
baserriak ziren"*

*Garai batean, Bilboko
Udalak eta Leioako
Campusak
Txorierrira zabaldu
nahi izan zuten*

bai Leioako Campusak Txorierrira zabaldu nahi zuten. Hori aintzat hartuta, ikastetxe batzuk hona etorri ziren: Veracruz, Lauro, Urdaneta, La Merced...". Halaber, 1980an, agintariak pentsatu zuten Forondako (Gasteiz) aireportua bultzatzea, Euskadiko erreferentetzat hartzeko, baina errealitatea erabat desberdina izan zen, erreferentea Sondikakoa (eta gero Loiukoa) zelako".

Aireportua egiteko, beraz, Francok etxean jabetza kendu zuen, baina oso diru gutxi eman zien jabeei eta horiek nekez lortu zuten beste etxebizitza bat erostea. "Egoera oso gogorra izan zen. Jendeak ez zuen aireportua hainbeste al-diz handitzea espero: batzuek, etxea bota zutenean, beste bat egin zuten alboan,

eroldan agertzen da-; eta beste batzuk, berri-berriak –zortzi urte lehenago eraikitako etxe bat bota zuten-. Kaltea 700 pertsona inguruk jasan behar izan zuten, baserrietan hainbat lagun bizi zirelako".

Gainera, Mungia eta Lutxana lotzen zituen trenbidea ere desagertu zen 1975ean.

Aireportua alde batera utzita, Mateosek esan du Larrondon hainbat intesek bat egin zutela: bai Bilboko Udalak,

"Batzuei bi aldiz bota zieten etxea: Atanasia Maurazak etxetik alde egiteari uko egin zion 86 urte zituela"

eta horregatik, batzuei bi aldiz bota zieten etxea. Horietako batek, Atanasia Maurazak, etxetik alde egiteari uko egin zion 86 urte zituela. Hark esan zuen ezetz, etxetik ez zela mugituko, eta orduan langileek makinaren palarekin nahita jotzen zuten bere etxeko horma. Hori gaur egun pentsaezina da. Azkenean Atanasiak etxea utzi behar izan zuen, baina islatzen du garai hartan bizilagunek sentitzen zuten asperraldia".

Dena dela, Mateosen ikerlanak ez du desjabetzea gai nagusitzat hartu. "Hori jorratu dugu liburuan eta bideoan, noski, baita ekarri zuen ezbeharra ere, baina helburua ez zen desjabetzeari buruz idaztea. Batez ere garai hartako bi-

zimodua azpimarratu nahi izan dugu, komunitate polit-polita osatu zela: dantza taldeak, auzokideen arteko harremanak, jaiak, tren, bendeja... Larrondo auzo bizi zen".

Desjabetzeen ondorioz, auzokideak sakabanatu ziren: Sondika, Loiu, Leioa... "Gehienak 50 urte daramatza etxetik kanpo, baina harreman estua dute. 1996an batu ziren bazkaltzeko eta primeran

Itziar Mateosek hainbat laguntzaile izan ditu proiektua aurrera eramateko. Batetik, hauek osatu dute lantaldea: Amagoia Guezuraga, Eneko eta Jon Peña, Gorka Uriarte, Ibon Zorrozu, Irune Mateos, Javi Orroño, Javi Caballero, Jon Elordui, Maider Herran eta Loren Gallardo. Bestetik, loiuztar hauek hartu dute parte bideoan: Jesús Susatxa, Juanjo Olaizola, Jesús Mari eta Jesus Astobieta, Ana Rosa Torre, José Miguel, Mikel eta Belen Gana, Ángel Iruretagoiena, Pedro Gómez, Manolo Uriarte, Mª Jesús Aurrekoetxea, Itxaso Ganboa, Bego Latorre, Pilar Gaztañaga eta Juan Igancio Orue. Aikor! aldizkariak azken biekin egin du berba.

Pilar Gastañaga (Agar-beiti baserria), 82 urte.

"Sondikara ezkondu nintzen, baina ahizpa gazte hil zen, eta ni familiaren baserrira itzuli nintzen bere seme-alabak aurrera ateratzera. Baserria berritu behar izan genuen, baina lau urteren ostean bota zuten.

Testigantzak

Eta 1973an Sondikara, nire pisura, joan ginen. Etxea txikia zen eta beste bat erosi behar izan genuen. Baserriaren truke -animaliak, lurra eta etxea-, 300.000 pezeta ordaindu ziguten; eta pisu berriak 425.000 balio izan zuen".

Baserria Loiu erdian genuen. Beraz, beti esan dut harrotasunez Larrondokoa naizela, bizitza, nire sustraiak bertan ditudalako. Ulertzen dut aireportua egin behar zela, eta horrek norbait kalte egingo ziola, baina ordainean eman ziguna ez zen zilegi izan. Aita baserrikoa zen eta pisura joan baino lehen hil zen. Ziur nago ez zatekeela pisu batean biziko, ez zatekeela jasango. Uste dut desjabetzearen ondorioz azkarrago hil zela: ekainaren 2an hil zen eta abuztuaren 17an, hamar aste beranduago, utzi genuen baserria".

Juan Ignacio Orue (Kamiruaga baserria), 81 urte. "Kamiruaga baserrikoa zen ama, eta aita, Santimamikoa.

Alboan ermita bat genuen, Loiu-ren eta Sondikaren artean. Gerran, ermitako teilatua suntsitu zuten eta aitek mojei eraman zizkien santuak. Ama ni jaioberria izanda hil zen eta familia batek hartu ninduen, Pilarren baserriaren alboan. Bost urte beranduago, aita berriro ezkondu zen eta bere etxera joan nintzen. Gero Sondikara joan ginen bizi izatera eta han gelditu nintzen betiko.

Hasieran, aireportuan ez zegoen hesirik eta gaztetan handik ibiltzen ginen. Bizitza erabat desberdina izan zen: nik aireportuan ikasi nuen bizikletaz ibiltzen eta bertan ere jolasten ginen futbolekin. Batzuetan isunak jartzen zituzten, baserriar asko eta asko hortik pasatzen zirelako animaliekin, pista bide-zidortzat hartzen zutelako. Baina komunitate txikia eta polita osatzen genuen".

pasatu zuten. Meza egin zuten, eta gero, bazkaria. Nork bere etxearen argazki bat eroan zuen eta guztiak batera jarri zituzten. Oso hunkigarria izan zen". Maiatzaren 12an proiektua Bilbon aur-

Bideoa esteka honetan dago ikusgai:
https://www.youtube.com/watch?v=fpX_90Bfj6Y

keztu zen eta hara Larrondoko 200 lagun batu ziren. "Bizi diren guztiak etorri ziren eta batzuen seme-alabak ere bai. Ez dute inoiz ahaztuko".

Itziar pozik dabil ikerlanaren emaitzarekin. "Gabeziak izango ditu, baina

"Batez ere garai hartako bizimodua azpimarratu nahi izan dugu, nolako komunitate polita osatu zen"

gutxienez oinarria jarri dugu. Bideoa eta liburua oso garrantzitsuak dira auzokideentzat, bere ahotsa entzuteko aukera dagoelako; gainera, gazteoi gauza bat ekarri digute gogora: aireportua euskaldun guztiok gozatzen dugu, baina, horretarako, gutxi batzuek garesti ordaindu behar izan zuten: etxea eta bizimodua alde batera utzi behar izan zuten eta beste leku batera bizi izatera joan. Eta gehienetan beste lanbide bat ere topatu behar izan zuten, ezin zirelako baserritik bizi ". Ia 80 urte pasatu dira aireportuak Txorierriko paisaia eta bizimodua betiko aldatu zituenetik. Itziar Mateosen lanak antzinako Larrondoren memoriari eutsiko dio.

Txorierrin gure artean euskeraz berbaz

txori tokia

TXORIERRIKO UDAL
EUSKALTEGIA

UDAKO IKASTAROAK (UZTAILEAN ETA IRAILEAN)

NOIZ	HELBURUA	ORDUTEGIA	ORDU KOPURUA	IZENA EMATEKO AZKEN EGUNA
Uztailaren 1etik 28ra	Maila guztiak	9:00-14:30	90 ordu	Ekainaren 24a
Irailaren 1etik 28ra	Maila guztiak	5 ordu egunero	90 ordu	Uztailaren 15a
Irailean 12tik 23ra	MINTZAMENA B1-B2-C1	3 ordu egunero	30 ordu	Uztailaren 15a
Irailaren 12tik 28ra (1)	B1-B2-C1	9:00-12:00 edo 16:00-19:00	39 ordu	Ekainaren 24a

(1) Deialdi itxira joan diren ikasleentzat baino ez. Lehen deialdira aurkeztu diren ikasleak izan behar dira, idatzian edo ahozkoan gainditu ez dutenak; baita, lehen deialdira ezin izan direnak joan ekaina arte ez dutelako lortu maila.

Herriko Plaza, 3 - DERIO

Tel. 94 454 00 62 - Fax. 94 454 27 38

euskaltegia@txorierrri.eus

Kuadrilla txapelketa, jaietako nobedade nagusia

Otsailetik dabil Intxurreta jai-batzordea lanean, herritar guztientzako andramariak eta sanemeterioak antolatzen. Jai-batzordean parte hartzeko deia ere zabaldu zuten, eta, esan digutenez, aurtengo lagun gehiago daude bertan. Jai-batzordean adin-tarte guztietako jendea egon arren, batez ere lagun gazteek osatzen dute hura. Bestalde, partaide gehiago egoteak ekarri ditu ideia berriak. "Aurtengo nobedade nagusia Kuadrilla Txapelketa da. Jaietan zehar txapelketarako puntuagarriak diren bost proba egongo dira eta kuadrillek gutxienez lau egin beharko dituzte. Probak hauek dira: Kantuz Kantu talentulehiaketa, karrozak, dantza-lehiaketa, sukalkia eta poteo rallya. Azken hori ere nobedadea da, aurtengo lehenengo aldiz egingo dugu eta". Era berean, mariatxien musika-emanaldia aipatu dute nobedade moduan, eta Gozategi taldearen kontzertua. "Gainera, goitibeherak berreskuratu ditugu sanemeterietarako".

Nobedadeez gainera, urterik urte ederto funtzionatzeko duten ekintzak ere antolatu dituzte. "Herri-afaria, esaterako, Larrabetzun urtean zehar egiten den ekintza potoloenetariko bat da, plazan herri osoa batzen da eta. Kintoen egunari ere, abuztuak 14, garrantzi handia ematen

Intxurreta jai-batzordeak dena du prest, bi urteko geldialdiaren ostean, larrabetzuarrak andramariak eta sanemeterioak inoiz baino gehiago goza ditzaten. Ohi moduan, herritarrek herritarrentzat egindako jai-egitaraua prestatu dute. Gakoak hurrengo lerroetan azaldu dituzte.

a: Idoia Andres

diogu, eta karrozak oso bereziak izaten dira. Ekintza horretan herri osoak hartzen du parte eta gero eta karroza hobeak egiten dituzte urte batetik bestera".

Jaiak ospatzeko gogotsu dabil Intxurreta, eta jai-egitaraua ere gogotsu

prestatu dute. "Egia esan, eskertzekoa da jai-batzordera lagun berriak hurbildu izana: horretarako beharrezko zegoela ikusi, eta ederto erantzun dute". Halaber, Larrabetzuko Umeen Kontseiluaren ekarpenak kontuan hartu dituzte. "Adibidez,

**SARRIKOLA
OGITEGIA**

Euskal pastela
Basemko ogia
Bizkotxoak
Hainbat tarta

Sarrikola, z/g Larrabetzu
Tel.: 94 455 83 37
619 78 58 84

Aliprox

Ondo para jaietan!

**INES
JANARI-DENDA**
Iturrikoetxea, 3
48195 Larrabetzu
T: 94 455 84 33

FOTERI TABERNA

Andra Mari Kalea, 22
Teléfono 455 80 98

48195 LARRABETZU-Bizkai

Jai-egitaraua

Gozategi

ANDRAMARIAK

Abuztuak 12, barikua

–17:30 Ume eta helduen futbol-txapelketa. Kanporaketak.

Abuztuak 13, zapatua

–17:00 Futbol-txapelketa. Finalaurrekoak eta finalak.

–20:00 Herri-afaria.

–22:30 Kantuz kantu. Herriko musikarien eskutik eta kuadrillen arteko talentulehiaketa.

Abuztuak 14, domeka

–11:00 Nazioarteko dantza-erakustaldia (Argentina eta Kanariar uharteak).

–13:00 Txupinazoa, Bizkargi dantza-taldearen eskutik. Herriko txistulariekin eta Akarmarirekin, Paskualarekin, Matxinekin, Jesusarekin eta Akarbaltzekin. Ostean, Joselontxo's txaranga.

–17:00 Umeentzako puzgarriak.

–20:00 Xaibor.

–23:30 Erromeria: Laket. Ostean, Dj Garikoitz Lezkano, Hori Bain.

Abuztuak 15, astelehena

–11:30 Kalejira. Herriko txistulariekin eta Akarmarirekin, Paskualarekin, Matxinekin, Jesusarekin eta Akarbaltzekin.

–12:00 Mariatxi Azteka taldea.

–13:30 Joselontxo's txaranga.

–18:00 Karrozak. Ostean, Matraka elektrotxaranga.

–22:30 Dantza lehiaketa.

–22:30 Erromeria: Gozategi. Ostean, Dj Bull.

Abuztuak 16, martitzena

11:00 Kalejira. Herriko txistulariekin eta Akarmarirekin, Paskualarekin, Matxinekin, Jesusarekin eta Akarbaltzekin.

–11:30 Ur-jolasak igerilekuan.

–14:00 Umeen bazkaria.

–14:30 Sukalkia.

–18:00 Poteo Rallya.

–20:00 Zurekin kontzertua. Gaztelumendi abesbatzaren 30. urteurrena, eskolan.

–22:30 Lekittoko deabruak.

–23:45 Kuadrilla txapeldunari saria ematea.

–00:00 Erromeria: Zirikinik Bez.

EMETERIAK

Abuztuak 30, martitzena

–12:30 Txupinazoa. Herriko txistulariekin eta Akarmarirekin, Paskualarekin, Matxinekin, Jesusarekin eta Akarbaltzekin.

–14:30 Marmitako txapelketa.

–17:00 Mus txapelketa.

–17:30 Dantzaldia: Gauargi.

–19:30 Toriko entzierroa.

–22:00 Erromeria: Trikidantz.

Abuztuak 31, eguaztena

–13:00 Bertsolariak: Anjel Mari Peñagari-kano Labaka eta Miren Amuriza Plaza.

–17:00 Briska txapelketa.

–18:00 Kalejira. Herriko txistulariekin eta Akarmarirekin, Paskualarekin, Matxinekin, Jesusarekin eta Akarbaltzekin.

–19:00 Zunba-saioa.

–21:00 Kontzertua: Joseba Tapiaren *Egon edo ez egon* diskoaren aurkezpena.

Irailak 1, eguena

–12:00 Egurrezko jokoak.

–17:30 Goitibeherak.

–20:00 Kalejira. Herriko txistulariekin eta Akarmarirekin, Paskualarekin, Matxinekin, Jesusarekin eta Akarbaltzekin.

–21:30 Deabru beltzak.

Joseba Tapia

LARRABETZU
☎ 94455 81 97
LOROÑO BEHEKOA
(BIZKAIA)

ETORKI TABERNA

Eguneroko menua
Asteburuetan menu bereziak

Andra Mari Kalea, 1
Telf.: 94 455 81 95

48195 LARRABETZU
(Bizkaia)

IRUSTA TABERNA

EGUNEROKO MENUAK
eta GAUEZ
MUSIKA ETA PARRANDA

LARRABETZU
Tel.: 94 455 84 77

Moro's Pub

eskatu dute komun publiko gehiago jartzeko eta igerilekuan joko zehatz batzuk ipintzeko”.

Emaizta adin-tarte eta herritar guztientzako jai-egitaraua izan da. “Jaietara gainerako herrietako jendea hurbiltzea eskertzekoa da, baina, betiko moduan, larrabetzuarrentzako ekintzak antolatzen ahalegindu gara; gure helburua ez da kanpoko jendea erakartzea. Herritarrentzako jaiak dira, eta herria izaten dugu kontuan”. Txupinazoa bota baino bi egun lehenago, abuztuak 12, ume eta helduen futbol-txapelketa hasiko da. Izena abuztuaren 9a baino lehen eman behar da intxurretajaibatz@gmail.com helbide elektronikora idatzita edo igerilekuan. Hurrengo egunean, zapatuan, futbol-txapelketaren finalurrekoak eta finala jokatuko dira; herri-afaria izango da, eta Kantuz Kantu ekitaldia.

Bizkargi dantza-taldeak txupinazoa botako du domekan, abuztuak 14, 13:00etan. Ondoren, kalejira, txaranga, umeentzako puzgarriak eta Xaiborren diskofesta egongo dira. Erromeria egingo

da Laket taldeak girotuta, eta musikak Hori Bai gaztetxean jarraituko du Dj Gariquito Lezkanoren eskutik. Besteak beste, kalejira izango da astelehena, mariatxiak, karrozak, elektrotxaranga eta dantza-lehiaketa. Gozategiren abestiek gaua girotuko dute, eta ostean Dj Bullek hartuko du lekukoa.

Martitzenean ur-jolasak egingo dira igerilekuan. Umeen bazkaria ere egongo da, sukalkia eta poteo rallya. Bere 30. urteurrenaren harira, Gaztelumendi abesbatzak kontzertua egingo du eskolan, eta Lekittoko Deabruak taldearen suikuskizunak gaua argituko du. Kuadrilla Txapelketaren irabazleei saria eman ondoren, erromeria egongo da Zirkinik Bez taldearen eskutik.

Sanemeteriak

Abuztuaren 30etik irailaren 1era ospatuko dituzte sanemeteriak eta horiek ere ekintzaz beteta etorriko dira. Txupinazoa martitzenean botako dute eta egun horretan izango dira marmitako-eta mus-txapelketak, dantzaldia, zezen-puzgarrien entzierroa eta erromeria. Anjel Mari Peñagarikanok eta Miren Amurizak bertso-saioa egingo dute eguaztenean, eta arratsaldean egongo dira briska-txapelketa, kalejira eta zunba-saioa. Eguna biribiltzeko, Joseba Tapiak Egon edo ez egon diskoa aurkeztuko du gauean. Eguenean, egurrezko jokoak, goitibeherak eta kalejira izango dira. Deabru Beltzak taldearen ikuskizunak amaiera emango die jaiak.

Bizkargi dantza taldekoek irakurriko dute pregoia

Lehen esan moduan, Intxurretak ospatzeko gogoia du. Baita herritarrek ere. “Aurreko urteetan izandako erantzun bera izateko eskatzen diegu, izan ere, oso erantzun polita izaten dute beti; jaietan parte hartu dezatela”. Amaitzeko, aipatu dute sexu-erasoen kontrako protokoloa prestatzen dabilzala eta datozen egunotan horren berri emango dutela. “Tama- lez, jai-giroan izaten diren sexu-erasoak kontuan hartu beharra dago. Espero dezagun Larrabetzun halakorik ez gertatzea; eta gertatuz gero, lehenengo momentutik erantzuteko eta laguntzeko prest egongo gara”.

*Larrabetzuko Umeen
Kontseiluaren
ekarpenak ere
hartu dituzte
kontuan*

1989 - 2019

Are txafak bafa urtez LIBRE!

Tel. 944 558 464
Andra Mari kalea, 8
LARRABETZU

OKINDEGIA - GOZOTEGIA

T'XISPAMENDI

Gaztelumendi, 1 - Larrabetzu (Bizkaia) - 94 455 89 35

LARRABETZUKO BATZOKIA

Eguneroko zein asteburuko menuak
Menu bereziak

Askatasunaren enprantza, 3
94 455 72 94

LARRABETZUKO JAIAK 2022

ABUZTUAK 14, 15, 16, 30, 31 TA IRAILAK 1
INTXURRETA JAI BATZORDEA

Egun gehiago andramariez gozatzeko

Andramariei azken ukituak ematen harrapatu ditugu Basobaltz Lezamako jai-batzordeko kideak. Jai-egitaraua gogotsu prestatzen dabiltza, eta, aurreratu digutenez, jaiak bereziak izango dira, aurten ohi baino gehiago iraungo dute eta. Kontzertuak eta umeentzako ikuskizuna, bestalde, erakargarriak izango direla aipatu digute, baina ez digute ezta pista bat ere eman haiei buruz: datozen asteotan gutxinaka-gutxinaka joango dira zeintzuk diren jakinaraziz, sorpresari eta jakin-minari eusteko.

t: Itxaso Marina

"Andra Mari jaiak zortzi egun iraungo dute. Pandemia dela-eta, aurreko urte bietan ezin izan ditugu jaiak ohi moduan ospatu, eta aurten hartuko dugu gure ordaina. Urtero moduan, adin-tarte guztientzako ekintzak egoten saiatuko gara: puzgarriak, umeen ikuskizunak, bertso-saioa, kontzertuak, herri-bazkaria... Ekintzak egunez zein gauzez izango dira, herritar guztiak animatu daitezen", esan digute.

Nobedadeak egongo dira jaietan. Adibidez, paella erraldoia egingo da herri-bazkarirako, eta punta-puntako ikuskizuna ekarriko dute umeak gozarazteko. "Kontzertuei dagokienez, agertokian musika-genero ezberdinak egoten ahal-egindu gara, eta emakumezko musika-riak ere bertan izaten. Bestela, aurreko urteen aldean, antzeko jaiak izango dira. Umeentzako ekintzek ondo funtzionatzen dute, bertso-saioan giro polita sortzen da... Zapatuko kontzertuek ere jendetza erakartzen dute eta espero dugu aurten ere karpan hainbat eta hainbat lagun batzea". Betiko moduan, karpa udaletxearen atzeko aldean ipiniko da, eta, esandakoaren arabera, ohi baino txosna gehiago egongo dira.

Mozorro-jaitsierak motorrak berotuko ditu bariku arratsaldean (irailak 2). "Gaia da "zibilizazioak" eta bakoitzak pentsatu beharko du horrek imajinaziora zer ekartzen dion. Txupinazoa eta pregoia Lezamako Mugetatik elkartearen esku izango dira, eta ondoren Sakatu elektrotxarangak girotuko ditu herriko txokoak". Eszenatokira tokiko musika-taldeak igoko dira.

Zapatuan umeentzako ikuskizuna egongo da, herri-bazkaria eta kontzertuak. Domeka arratsaldean pilota-partidak jo-

a: Gaizka Peñafiel

a: Gaizka Peñafiel

Jai-egitaraua

a: Joshua Miranda (www.pexels.com)

Abuztuak 28, domeka

08:30 Lezamako Mugetatik mendi-mar-txa.

10:00 Lezamako Mugetatik mendi-las-terketa.

10:30 Lezamako Mugetatik umeen las-terketa.

Irailak 2, barikua. Legina Eguna

12:00 Meza (Legina).

13:00 Trikiluntxa (Legina).

18:00 Mozorro-jaitsiera. Gaia: zibilizazioak.

18:00 Pilota-partidak (Opena).

19:00 Txupinazoa, Lezamako Mugetatik elkartaren eskutik.

19:30 Sakatu elektrotxaranga.

22:30 Kontzertuak.

Irailak 3, zapatua. Odoloste Eguna

11:30 Umeentzako ikuskizuna.

15:00 Herri-bazkaria.

18:00 Umeentzako ikuskizuna.

23:00 Kontzertuak.

Irailak 4, domeka

11:00 Meza.

12:00 Puzgarriak.

17:00 Pilota-partidak (Master).

17:30 Bertso-saioa.

Irailak 5, astelehena

22:30 Kontzertuak.

Irailak 8, eguna. Andra Mari Eguna

12:00 Umeentzako jolasak.

Irailak 9, barikua

19:00 Poteo musikatua.

20:00 Ekidazu eta Sanfran abesbatzak.

23:00 Kontzertuak.

Irailak 10, zapatua. Bolalekuko jaiak

12:00 Paella txapelketa.

17:00 Umeentzako jolasak.

20:30 Dj Xaibor.

KURTZEKO JAIK

Irailak 13, martitzena

-20:00 Txupinazoa eta trikitiak gi-rotutako odoloste-jana.

Irailak 14, eguaztena

-12:00 Meza eta kopaua.

Irailak 15, eguna

-12:00 Meza.

Irailak 16, barikua

-19:30 Txosna irekitzea.

-20:00 Poteoa, Kittu txarangak gi-rotua.

-22:00 Ken Bat musika-taldea.

-01:00 Musika, txosnan.

Irailak 17, zapatua

-09:30 Mahaiak eta aulkiak banatzea.

-11:00 Sukalki eta tortilla txapelketan izena ematea.

-11:00-13:30 Umeentzako jolasak.

-11:30 II. Kurtzeko MTB Gaztetxo Martxa.

-13:00 Munduko janariak dasatatzea: Maroko, Mexiko, Argentina eta Brasil.

-13:30 Tortillak aurkeztea.

-14:00 Umeentzako bazkaria ermitan. Txartelak (10 euro) irailaren 14ra arte tabernetan.

-14:00-14:15 Sukalkia aurkeztea.

-14:30 Sariak banatzea.

-17:00 Gaztetxoentzako herri-kirolak.

-19:00 Bingoa.

-20:00 "Kanpamartxo free" (solomo-eta hirugihar-ogitartekoak).

-21:00 Dj Bene.

-22:30 Sorgina erretzea eta suak.

-23:00 Dj Bene.

LA GUN KOR

aretxalde, 68 - 48196 Iezama
t. 944 556 538 - faxa 944 555 084
lagunkor@hotmail.com

AHOLKULARITZA FISKALA LABORALA KONTABLEA
ZERBITZU BULEGONA

HARRI-BILBO

HARGINTZA OROKORRA

LEHIO-ERTZEKO HARRIAK - KANTO HARRIAK - BARLASAIK - MAILAK
ARKUAK - TXIMINIAK - HARRI-HORMITUAK - XAFLA-LANAK

MARROBIA: SURANDON
E-mail: recupresaharribilbo@euskalnet.net

LANTEGIA:
Kurtzea Industrialdea, z/g - 48196 LEZAMA
94 452 10 71

ERAKUSTOKIA:
Itxaropena, 2 - 48100 MUNGIA
94 674 33 40

OXANGOITI

Kutur Elkarte TABERNA

Aretxalde, 54 - tel.: 94 455 50 37
LEZAMA

"Jende asko eta gogo handia ikusi dugu Goitoltzan; Lezaman ere horrela izatea espero dugu"

katuko dira eta horiek telebistan emango dituzte. Bertso-saioa ere egongo da. As-telehen gauean kontzertuak izango dira, eta eguenean, zaindariaren eguenean, umeentzako jolasak. Azkenik, jaietako bigarren barikuan egongo dira poteo musikatuak, Ekidazu eta Sanfran abesbatzen emanaldia eta kontzertuak. "Bolalekuko jaiak ospatuko ditugu zapatuan. Egundorretarako antolatu dira paella txapelketa, umeentzako jolasak eta Dj Xaiborren saioa".

Lan handia

Azaldu moduan, lan handia egiten dabilta ekintza guztiak lotzeko eta lezamarrazkariak jaietara hurbiltzeko. Gainera, nabaritu dute jendeak ospatzeko gogo handia duela. "Goitoltzako jaietan, esaterako, inoiz baino jende gehiago eta gogo handiagoa ikusi dugu. Itzela izan zen, eta espero dugu Lezamako jaietan ere horrela izatea. Bestalde, udari agur esateko jaiak dira eta espero dugu dena ondo eta arazo barik irtetea". Jaiak batez ere lezamarrei begira antolatu dituzte. "Asko pozten gaitu alboko herrietako jendeak Lezamara hurbiltzeak eta giro polita sortzeak, baina guk lezamarrengan pentsatuta antolatzen ditugu jaiak: zelako herriarrazkariak dauden, nola erakarri ahal ditugun... Haiengana moldatzen saiatzen gara, eta ekintzek izandako erantzuna kontuan hartu, urterik urte gero eta jai hobekien antolatu ahal izateko".

Amaitzeko, aipatu beharra dago berdintasun-teknikariarekin harremanetan

"Sexu-erasoen kontrako mezuak zabalduko dira txosnetan, eta informazioa ipiniko da herritarren eskura"

dabiltzala, jai-giroan izaten diren sexu-erasoei aurre egiteko. "Protokoloaren berri eman digu, eta prestakuntza-saioa egitea aipatu digu. Datozen egunotan gaia sakonduko dugu; hala ere, aurreratu dezakegu txosnetan herritarren eskura triptikoak eta informazioa izango direla, eta megafoniaren bidez sexu-erasoen kontrako mezuak zabalduko direla". Horri lotuta, eta Lezamako Udalaren, Moreak talde feministaren eta Berdintasun Arloaren ekimena dela, brigada feminista osatzeko boluntarioen bila dabilta, jaietan gertatu daitezkeen erasoen aurrean babesa eta laguntza emateko. Boluntarioek 18 urtetik gorakoak izan behar dute, eta txandetan ibiliko dira irailaren

2an, 3an eta 9an, 22:00etatik 06:00etara. Izena ematea abuztuaren 15a baino lehen egin behar da berdintasuna@txorierri.eus helbide elektronikora idatzita, edo 688 654 649 telefono-zenbakira whatsapp bidalita. Jende nahikorik izanez gero, prestakuntza-saioa egingo da.

Kurtze ere jaietan

Kurtze auzoak jaien lekukoa hartuko du irailaren 13tik 17ra. Barikua eta zapatua, gainera, ekitaldiz beteta etorriko dira. Horrela, hango jai-batzordeak antolatuta, poteoa eta musika-emanaldiak izango dira bariku iluntzean eta gauean. Zapatu goizean, sukalki eta tortilla txapelketak eta umeentzako jolasak eta bazkaria izango dira, eta lehen aldiz beste herrialde batzuetako janaria dastatuko dira. Zehatz-mehatz, Marokoko, Mexikoko, Argentinako eta Brasilgo ohiko platerak prestatuko dituzte auzokideek. Arratsaldean, besteak beste, gazteentzako herri-kirolak eta ogitarteak dastatzeko aukera egongo da. Sorgina erre eta suak bota ostean, jaiak Dj Berrenen eskutik luzatuko da.

a: Sakatu (Facebook)

TABERNA GAZTEDEI
Eguneko menuak
Ospakizunak
Aretxalde, 141 - 48196 LEZAMA
944554422 - gazteditaberna@gmail.com

Enaitz
TABERNA
Ogitarteak
Anoak
Plater konbinatuak
94 455 42 15
Garaioltza, 74
48196 Lezama

BASALBEITIKO TXAKOLINA
Bazkako Txakolina
Herriko txakolina
Bazka-
lo Txakolina
Goitoltza auzoa, 37
(LEZAMA)
94 455 61 46

LEZAMAKO JAIK 2022

ERDU ETA ONDO PASA!

Lezama ko Udala

Lezamako Jaik
BASOBALTZ jai Batzordea

MOREAK

Cuidándome, musikoterapia-tailerra

t: Florencia Ezcurra, Hezkuntza Bereziko irakaslea, gizarteratze-teknikaria eta terapeuta

Cuidándome tailerra proiektu integratzailea izan da, musikoterapiaren bidezko prozesu terapeutiko txikia. Emaús Gizarte Fundazioak Derion duen PAI Bitartean zerbitzuko eguneko zentroan egin dugu. Guztira 12 saio izan dira, saio bat astean, eta azkena ekainaren 15ean egin genuen.

Norberaren edo beste pertsona batzuen zainketa-eraketa kezka duten lagunei begira antolatu zen tailerra. Askotan, zerbait edo norbait zaintzeko edo euren gain hartzeko beharra sentitzen dute, eta bigarren mailan ipintzen dituzte euren beharrianak. Hori dela eta, tailerra gune egokia izan zen parte-hartzaile bakoitzari laguntzeko egunetik egunera gertatzen zaiona esaten, adierazten, sentitzen eta sakontzen. Ondorioz, euren ekintzez eta jarreraz konturatu ziren, euren buroiekiko zein gainerakoekiko.

Lan integratzaile honi esker, oso bizitza-egoera ezberdina duten pertsonak elkarri eragin diote, eta alderdi pertsonalak zein taldekoak indartu eta aberastu dira. Era berean, taldeak eskatu ahala sortu ziren beharrian zein interesari eman zitzaizkien erantzuna. Begirunez egin

genuen lan. Pertsonak zainduta sentitu ziren, eta laguntza- eta entzute-gunea topatu zuten, baita partaide izateko gunea ere. Beste pertsona bat zaindu ahal izateko, nork bere burua zaintzen ikastea oso inportantea dela ohartu ziren, eta euren bizitzaren protagonista sentitu. Aurreiritziak baztertu zituzten, eta euren burua onartu zuten. Besteak ere onartu zituzten, eta hainbeste bizipen mingarritz betetako motxilararen pisua arindu zuten. Askatu ziren.

Musikoterapia lan horren funtsezko oinarria izan zen. Zergatik funtzionatu du? Musikak eta soinuak pertsonengan eragina dutelako, fisikoki zein psikologikoki. Musikaren bidez, besteak beste, emozioak eta ideiak adierazi ahal ditugu, bat egin, gure fantasiak azaleratu eta gure bizitzaren momentuak eta egoerak gogora ekarri. Musika hitzik gabeko adierazpen-modu baliotsua da, eta ahalbidetzen du, kontaketa moduan barik, sentsazio edo emozio moduan pilatuta ditugun oroitzapenei ahotsa ematea. Musikak autoadierazpena eta autoestimua handitzea errazten du, pertsonen arteko komuni-

“Musikak autoadierazpena eta autoestimua handitzea errazten du, eta pertsonen arteko komunikazioa hobetu”

kazioa hobetzen du, eta, bere bitartez sormenezko erantzun gehiago garatzen direnez, aurre egiteko estrategia berriak eskuratzea dakar. Horrengatik guztiaren-gatik funtzionatu zuen proiektuak eta emaitza onuragarriak izan zituen parte-hartzaile bakoitzarentzat.

Onuragarria

Taldea 11 lagunek osatu zuten. Batzuk Emaúseko erabiltzaileak izan ziren, eta beste batzuk Derioko eta inguruko herrietako biztanleak. Hurrengoak dira haiek egindako aipamen batzuetakoak:

“Gunea izan da nire burua zein beste pertsona batzuk topatzeko”. “Gordeta nituen gauza asko kanporatu ahal izan ditut. Onura handia ekarri didate tailerra egiteak eta esperientziak beste pertsona batzuekin partekatzeak”. “Oso aberasgarria izan da. Askoz hobeto sentitzen naiz”. “Topaketa bakoitzak esperientzia berria ekarri zuen. Gogo handiz etorri naiz astero tailerrera, beste pertsona batzuekin jolasteko eta barreak egiteko unea partekatzerako”. “Oso ondo pasatu dut Musikoterapia-tailerrean. Asko gustatu zait”.

Tailerra Eusko Jaurlaritzari esker antolatu zen, eta Elkarbideak egitasmoaren aurreko hiru edizioei jarraipena emateaz gainera, edizio horietan ikasitakoa hartu zuen kontuan. Halaber, harremanetan jartzeko eta eragiteko modu berriak ahalbidetu ditu, zeinek ekartzen baitituzte pertsonen inklusio aktiboa, komunitateak parte hartzea eta egitea, komunitatearen ehuna sendotzea eta Emaús Gizarte Fundazioaren zerbitzuen erabiltzaileak aldatetarako eragile moduan ikusgai egitea. Horrela, bada, proposamenak ekarpena egin dio komunitateari.

Izpilikua

t: Txiribita / a: cdn.manomano.com

Lavandula sp. Mediterraneoko landarea da. Berrogeita hamar barietate baino gehiago daude eta oso usaintsua da. Ia metro bateko altuera ere izan dezake. Erraza da zaintzen: eguzkia gustatzen zaio eta ez da beharrezkoa asko ureztatzea, asterik edo bi asterik behin. Udan loratzen da, gutxi gorabehera ekainetik irailera bitartean. Hostoak eta loreak udan biltzen dira; loreak loratu bezain pronto hartu behar dira.

Sukaldean

Infusioa hantura-kontrakoa eta digestio-laguntzailea da. Beraz, oso egokia da otorduen ostean hartzeko –kamamillarekin, mendarekin...–, baina izpilikua erabilita oso edari freskagarria ere egin dezakegu.

Izpiliku- eta limoi-ura: katilukada bat irakindako ur, 3 limoi-ur, bi koilarakada izpiliku-lore, litro bat ur, izotza eta azukrea. Kazola batean katilukada bat ur eta koilarakada bi azukre ipini, eta eragingo dugu azukrea urtu arte. Bost minutuan irakingo dugu. Sua amatatu, eta 30 minutuan izango dugu hozten. Pitxar batean ipiniko dugu izotza, limoi-ura eta prestatu dugun infusioa. Azkenik, litro bat

ur gehituko dugu, eta limoi-xerrez hornitu. Arroza koloreko edaria da, eta izpilikumotaren arabera zapore fuertea edo suabea izango du.

Ezaugarri sendagarriak

Antiseptikoa da, hantura-kontrakoa, lasaigarria, antibirala, lehorgarria, diuretikoa, digestio-laguntzailea eta orbaintzailea.

Barneko erabilera sendagarriak: infusioa edan daiteke buruko mina arintzeko, zorabioak, digestio-astunak... Erlaxatzeko edo insomniorako, bainuak hartu ditzakegu (gorputz osoa ala bakarrik oinak).

Infusioa: 20-30 g lore eta hosto eta litro bat ur. Ura irakiten denean, loreak eta hostoak gehituko ditugu. Sutatik kendu, estalkia ipini, eta 10 minutuan izango dugu jalkitzen. Egunean bizpahiru edalontzi txiki edango ditugu. Ez da luzaroan hartu behar.

Kanpoko erabilera sendagarriak: onuragarria da azalerako eta ilerako. Izpilikua erabilita, olioak, baltsamoak, ozpinak eta beste erremedio batzuk prestatu daitezke, eta hauek arintzeko erabili: aknea, psoriasis, zauriak, erredurak eta intsektuen ziztadak.

Izpiliku-olioa: masajeak lagungarriak dira azaleko arazoetarako, kolpeetarako,

Hartu ondo ezagutzen duzuna, neurritz eta soilik lekuan asko badaude. Utzi beti zerbait, eta ez atera landarea sustraitik. Ez moztu loreen % 20 baino gehiago, zuhaitzak edo zuhaixkak badira. Ez jaso gune babestuetan edo parke naturaletan. Hartu dezakezu larreetan eta autorik pasatzen ez den bide-ertzetan, goldtatu gabeko basoetan, toxikorik erabiltzen ez den ortuetan eta lorategietan; INOIZ EZ batu areketan, fumigatutako landetan eta ibaiertz kutsatuetan. Hartu goizean. Erabili eskularruak...

artikulazioetarako minerako eta odol-zirkulazio txarrerako. Ontzi batean loreak ipini, eta oliba-olio birjina estraz estaliko ditugu (edo 40 g lore eta hosto, litro erdi oliotan). Hogeita hamar egunean izango dugu beratzen, eta egunero eragin. Ondoren, ondo iragazi, eta pote batean gordeko dugu.

Izpiliku-ozpina: litro erdi ozpinetan (kalitate onekoa) lore-eskukada handi bat beratuko dugu. Hiru aste igarota, ondo iragazi, eta gordeko dugu. Antiseptikoa da, fungizida eta parasitoen aurkakoa. Zauri txikiak osatzeko erabili daiteke, ziztadak, azaleko onddoen kontra eta ilerako toniko moduan. Bestalde, sukaldean ere erabili dezakegu, entsaladak edo beste plater batzuk ontzeko.

Ortuan

Polinizatzaileak erakartzen ditu. Intsektizida moduan ere erabil daiteke (infusioa egin, 250 g hosto eta lore siku eta 10 litro ur erabilita), batez ere landare-zorrien edo kotxinilen izurritearen hasieran. Hektarea bakoitzeko diluitu behar dira 10 litro infusio 200 litro uretan.

Bitxikeriak

Intsektizida eta sitsen kontrakoa da. Oihalezko saku txikietan loreak sartu daitezke, eta armairuetan eta jantzitegietan ipini.

Kontraindikazioak

Ez da komenigarria barruko izpiliku-tratamenduak luzaroan hartzea, ezta adieraziko kantitateak baino gehiago hartzea.

Derioko familia batek alokairuko etxebizitza egokitua behar du

eskuratzeko lehentasunik ez duela erantzun dute; lehentasuna tratu txarrak jasotzen dituzten emakumeek eta etxetik kaleratutakoek dute. Jakina, guk oso ondo eta beharrezko deritzogu lehentasuna gizatalde horiek izateari, baina sumatzen dugu familia honek ez duela inoiz alokairuko etxebizitza egokiturik eskuratu (egun 14.ak dira zerrendan): tamalez, kaleratzeak eta emakumeek jasotzen dituzten tratu txarrak gizartearen ohiko gaitzak dira. Horregatik eskatzen dugu familia honen egoera dela-eta salbuespena egiteko. Arartekoarengana ere jo dugu, eta hark kasua berriro aztertzeke eskatu dio Etxebizitza Sailari”.

Era berean, Gure Señeak elkarteak sinadura-bilketa ipini du martxan www.osoigo.com plataforman, Derioko familiaren kasua Eusko Legebiltzarrera eramateko eta bertan aztertu dezaten. “Plataformak politikariei helarazten dizkie herritarren kezak eta galderak. Horretarako, 500 sinadura batu behar dira. Ea guztion artean lortzen dugun familia derioztar honen arazoa Legebiltzarrera ailegatzea, eta Etxebizitza Sailak haien aldeko pausua egitea”.

Euren bizi-kalitatea hobetzeko, familiak ezaugarri honetako etxebizitza behar harko luke: igogailua duen eraikina edo beheko solairua, hiru logela, komun egokitua eta gurgil-aulkiak pasatzeko moduko ate eta gune zabalak. Landaluzek argi eta garbi utzi du familiak etxebizitza egokituaren alokairua bere poltsikotik ordainduko duela eta prest dagoela edozein herritara mugitzeko, bertan behar dituzten ezaugarrietako alokairuko etxebizitzarik eskainiz gero.

Gure Señeak Derioko elkartearen familietako bat bost kide dira: aita, ama eta hiru seme-alaba. Seme biek gaixotasun arraroa dute, degeneratiboa dena eta giharretan eragiten duena. Ondorioz, ezin dira ibili eta gurgil-aulkia erabili behar dute. “Hamabost eta 12 urteko mutilak dira”, kontatu digu Luisma Landaluze elkartearen kideak. “Alokairuan bizi dira, baina etxebizitza ez dago euren beharrezanetara egokituta, eta ezin da egokitua”. Azaldu moduan, eraikinean igogailua egon arren, gurgil-aulkiak eskailburuan utzi behar dituzte, ateetatik-eta sartzen

ez direlako. Komuna, bestalde, oso txikia da. “Duela gutxi arte, semeak kiroldegiko bainugelan duxatzten zituzten gurasoek, baina mutilak jada ezin dira zutik ipini, eta egun etxeko komunean duxatu behar dituzte, era negargarrian...”.

Landaluzeren esanetan, merkatu librean ez dago alokairuko etxebizitza egokiturik, eta, hortaz, 2017an eskaria egin zuten Etxebiden. Urteak pasatu, eta euren egoera konpondu ez dela, Etxebizitza Sailera jo dute, eta gizarte-langileak egindako txostena aurkeztu. “Familia honek alokairuko etxebizitza

- Plater konbinatuak
- Ogitaratekoak
- Kaxolak

BIZKARGI KAFETEGIA
Euskal Herria Kalea
48160 - Derio (Bizkaia)
94 454 16 55

ASTIKENEMOTOR
www.ASTIKENEMOTOR.com

DERIO - 946 451 781

ArtileArtean

Mungialde, 4 - DERIO
946 240 343 / 665 702 751
www.artileartean.com

Karlos V.a enperadoreak euskaraz

Amaiurko bataila orain 500 urte; orain 65 garia txorierrin

t: Juan Luis Goikoetxea

Luis Mitxelena jakitun eta ikerlari zailduak dakar 1964ko *Textos Arcaicos Vascos* liburuan albiste hau, adieraziz Lope Martinez de Isastik (1565-1626) bildua dela.

“Karlos V.a enperadoreak (1500-1558), ohorezko oroitzapenekoak, atsegin zuen euskaraz berba egitea, dela euskaldunak zituelako medikua, kapilaua eta konfesorea, dela jakinguragatik ikasi zituelako berba batzuk; eta pertsona fidagarriengandik jakin izan dut ezen, topo eginik errepidean Nafarroako mandazain batekin itaundu ziola euskaraz:

–Mandazaya, nondic zatoz?

Eta erantzun zuen:

–Nafarroatic.

Eta gero gehiago itaundu zion:

–Nafarroan gari asco?

Eta erantzun zuen:

–Bai, jauna, asco.

Bukatu zuen Enperadoreak esanez:

–Nafarroan gari asco; batere, batere ez neretaco”.

Karlos V.aren eta mandazainaren elkarriketa hori kokatzen du Mitxelenak XVI. eta XVII. mendeetako eskuizkribu eta testu inprimatuaren artean. Balio handikotzat hartzen ditu.

Gaurkotasun handiko testua da, ze ospatu berri da Amaiurko batailaren 500. urteurrena. Berez, Karlos enperadoreak agindutako eraso batek azpiratu zuen nafarren erresistentzia Amaiurko gaztelua setiatu ostean, 1522ko uztailaren 15etik 19ra. Horrez gainera, “Nafarroan gari asco?” galderari erantzun neurtua eman beharra dago aurten, hamalau mila

a: Karlos V, Tiziano

futbol zelaiko eremua erre da bertan-eta. Erretako arloetan asko gari-soloak izan dira. Halandaze, mandazainak ezin erantzungo luke urte honetan: “Gari asco Nafarroan”, erre ere egin baita.

AIKOR! aldizkariko irakurleak badaki garia zein garrantzizko janaria izan den munduan; zenbat bider erabili den zergak ordaintzeko. Hala ere, okindegietan nahi dugun ogi mota eros dezakegun aldian, nekez uler genezake gariaren historia. Kontua da, 1936ko gudaren ostean, errota erabiltzea galarazita zegoela Francoren diktadurapean; Aramaion, esaterako, 10 gari-zorro ekoizten baziren, bat elizari eman behar zitziola; Palestinako Nazareten nekazariak garia erromatarrei eta agintari erlijiosoei eman behar zietela. Ondorioz, Galileakoek, galiririk ez

zeukatenez, txiroen-ogia jan behar zuten, garagarrez egina, garratza eta digeritzeko gaitza dena.

65 urte badira Txorierrin garia desagertu zela; 500 badira Carlos V.ak Nafarroa menperatu zuela. Hala ere, euskara ez da galdu, ezta Amaiur ahaztu; askok dakigu buruz Lauaxetaren “Amaiur gaztelu baltz hori...” Antton Valverdek-eta hain txairo abesten dutena.

*“Amayur gaztelu baltz ori
–berreun gudari oro sumin-
zaintzen zaittuben zaldun onak
Naparra-aldez egin dabe zin.*

*Berreun gudari oso sumin
gaztelu-pian dagoz illik.
Ordutik ona, –zenbat laño–,
Naparruan ezta aberririk”.*

aldekone
hortz klinika
Tel.: 94 454 15 87

Anuska Prieto Aguilar
Odontologoa

–Especialista guztiak
zentro bakar batean
–Aurrekontua doan

–Especialitatea:
umeak

Urte 7, behea
48160 DERIO (Bizkaia)

ADARVE KAFETEGIA

Gosariak
Plater konbinatuak
Pintxoak
GIRO ONA

Sollube, 2 DERIO Tel: 94 608 95 31

Torrealdy

ZURE FINANTZA-OSASUNERAKO BAZKIDE ESTRATEGIKOA

ZERGA, LAN ETA KONTABILITATE AHOLKULARITZA

Etxeko sukaldaritza

Legatz-bolak saltsa berdean

t: M. Lekerika

Osagaiak (lau pertsonentzat):

- 750 g legatz (garbi eta dado txikietan)
- 2 arrautza
- 50 ml esne
- Perrexila
- 150 g ogi arraspatu
- 3 berakatz-atal (txiki-txiki eginak)
- Gatza, Irina eta oliba-olioa

Saltsa egiteko:

- Oliba-olioa, kipula bat, 4 berakatz-atal, perrexila (freskoa), gatza, ardo zuria edo zainzuri-ura eta 500 ml arrain-salda.

Prestatzeko era:

Osagai guztiak nahastuko ditugu, eta bolatxoak egin. Irineztatu eta olio berotan frijituko ditugu (gehiagi egin barik). Gordeko ditugu. Saltsa egiteko, kipula eta berakatzak frijituko ditugu su ez-tian. Biguntzen direnean, perrexila (txiki-txiki eginda) gehituko dugu, eta ardo zuri-zurrusta bat edo zainzuri-ura. Irakiten izango dugu bost minutu inguru eta ondoren arrain-salda botako dugu. Irakiten izango dugu saltsa apur bat loditu arte. Saltsa irabiatu dezakegu, ala dagoen moduan utzi. Bolatxoak saltsan sartuko ditugu, eta bost minutuan egosi.

Entsalada mediterranea

Osagaiak (lau pertsonentzat):

- 100 g letxuga (mota askotarikoak)
- 6 tomate siku (kontserbakoak)
- Oliba beltzak
- Antxoak oliotan (lata bat)
- 100 g mozzarella (freskoa)
- Mendafina (freskoa)
- Kaparrak

Ozpin-olioa egiteko: 50 ml oliba-olioa, 25 ml ardo zuri-ozpin, berakatz-atal bat eta gatza.

Prestatzeko era:

Lehenengo eta behin, ozpin-olioa egingo dugu. Ontzi batean ipiniko dugu oliba-olioa, ozpina eta antxoak-lataren olio apur bat. Ondo nahasi ostean, mendafina eta berakatzak (biak txikituta) gehituko ditugu, gatza bota eta berriro ondo nahasi. Nahi izanez gero, mendafin-hosto batzuk gorde ahal ditugu entsalada apaintzeko. Bestalde, erretilu batean letxuga ipiniko dugu. Mozzarella zatitu, eta letxugaren gainean zabalduko dugu. Ondoren, gainerako osagaiak gehituko ditugu: antxoak, tomate sikuak eta kaparrak. Entsalada ozpin-olioaz maneatu dugu, eta mendafin-hostoak erabili ta apaindu.

ZAMUDIO-DERIOKO
LURLANGILEEN ETXEA

Santi Mami auzoa, 1
Tel.: 94 454 10 06
Faxa: 94 454 12 15
48170 Zamudio (Bizkaia)

Goiri'78 s.l.
Zerbitzu ofiziala

Txorierrri et., 46
48150 Sondika
Bizkaia

94 453 25 15
94 453 39 31

izpilen
PARAFARMACIA • BELAR DENDA

Sabino Arana, 3. lorja - 48150 SONDIKA (Bizkaia)
946 558 000 - 689 998 843 - izpilen@gmail.com

GAMINIZ
JATETXEA

Tel/Fax: 944 317 025
email: gaminiz@gaminiz.com

Ibaizabal 212, Parke Teknologikoa
48170 Zamudio - Bizkaia
GPS: 2°51'41" N 43°17'37" W

www.gaminiz.com

Umeen txokoa: bost desberdintasunak

Ezetz bost desberdintasunak topatu irudi bien artean. Bukatzen duzunean, irudiak margotu eta moztu ahal dituzu.

a: onlykidsonly.com

Gomendioak

LITERATURA: NAGUSIAK

–Xiberoako xendak: 59 mendi

ibilbide - 35 gailur (Sua),

Robert Larrandabürü.

–Faxismoaren aurka borrokan:

Nola aurre egin eta nola irabazi

(Katakarak Liburuak), Clara Zetkin.

Itzultzailea: Maialen Berasategi

Catalán.

–Emearen bidea supergizakiaren

aroan (Alberdania), Galo Martínez

de la Pera Urtaran.

–Todo modo (Erein), Leonardo

Sciascia

LITERATURA: GAZTEAK

–Hondartzan jolasean (Ttarttalo),

Anita Bijsterbosch.

–Marimatrakak - Ikimilikiliklik!

(Elkar), Ana Jaka Garcia.

Ilustratzailea: Iosu Mitxelena

Usain.

–Katta Txangoa (Elkar), Miren

Agur Meabe.

Sudokua

			5			9	4	
1				6			7	
						1		8
					7			
5								4
4								9
	7				1		6	
	2				9		8	
		5	8		2	4		

2	6	4	7	3	8	5	1	9
1	8	5	6	2	9	4	7	3
7	9	3	1	5	4	6	2	8
6	7	2	5	8	3	1	9	4
4	1	8	9	6	7	2	3	5
3	5	9	2	4	1	8	6	7
8	3	1	4	7	2	9	5	6
5	2	7	8	9	6	3	4	1
9	4	6	3	1	5	7	8	2

Zamudio - Derio - Sondika - Lezama - Larrabetzu - Lolu

24h 94 480 09 09

ERRESERBAK:

www.taxisaeropuertobilbao.com

DESKARGATU APP-A

TAXI FEMADE

LORENA GAMBOA AGUIRRE

Txorisolo 4, behe B
48150 SONDIKA

634 410 470
auzokidefincas@gmail.com

Ikastaroak

Lezama

> Izena ematea: irailaren 12tik 23ra.

Kirola

Lezama

> Lezamako
Mugetatik
mendi-lasterketa
eta martxa.
Abuztuaren
28an.

a: Gaizka Peñafiel

Bestelakoak

Lezama

- > Trakzio mekanikodun ibilgailuen gaineko zergadunen erreziboak ordaintzeko borondatezko aldia: urriaren 26ra arte.
- > Jaietan brigada feminista osatzeko izena ematea: abuztuaren 15era arte.
- > Gimnasioa zabaltzea: abuztuaren 26an.
- > Liburutegia zabaltzea: irailaren 12an.
- > Ludoteka zabaltzea: irailaren 19an.
- > Gaztegunea eta Gaztelekua zabaltzea: irailaren 23an.

Partekatu gurekin oporrak

Udako oporrak herrian ematen dituzula, atzerrian, Euskal Herrian, etxean, kostaldean, mendian, herriko igerilekuetan... bidali argazkiak aikortxori@aikor.com helbide elektronikora eta partekatu txorierritarrok. Argazkiak paperezko aldizkarian eta webgunean argitaratuko ditugu irailan.

Carrefour
express

ORDUTEGIA
Astelchenetik ostirakera arte
9:00-14:30 / 17:00-20:30
Larunbatean
9:00-14:30

Pago kalea, 5
48170 ZAMUDIO

ERREKA JAT ETXEA ONDO

Eguneko menua, asteburuko menu berezia, karta, enpresen bazkariak, jaunartzeak, familien bazkariak

Arteaga, 80
Zamudio 48170 (Bizkaia)
Tfnua.: 94 452 14 19
Faxa: 94 452 26 29

GORBEIA MERTZERIA

Gorbeia kalea, 7
ZAMUDIO
94 855 90 06

ELORRIETA
INSTALACIONES

ETXE- ETA INDUSTRIA-ELEKTRIZITATEA

Uribe kalea, 12 behea Derio 48160
94 454 03 86

639 57 98 48 - 639 58 25 47

LEIRE BEGOÑA

ULE-APAINDEGIA

MUNCIALDE ETORBIDEA, 20
48160 DERIO
94 454 26 32

Jarrai lesaguna Facebook-en

LOREGARBI

GARBIKETA ZERBITZUAK

Garbi-ikusiak, orokorren
Auzokoen konsumitateak
Muntzako garbi-ikusiak
Bulegoak eta lokalak
Orra etxerako garbiketa
Bazterreko

Besaide Plaza, 1 - Bº Aldekone
48160 DERIO (Bizkaia)
loregarbi@euskalnet.net

Tel: 94 406 49 92
656 712 443
Fax: 94 406 49 93

Ele-apaindegia

Mª Antonia Llodio

Txoriemiko etorbidea, 6
Tel.: 94 452 02 70

48170 ZAMUDIO (Bizkaia)

elekma

URRIATZEN BAT DUTEN ETXETRESNA ELEKTRIKO BERRAK
TELEBISTAK ETA ETXETRESNA ELEKTRIKO TXOAK

lehenengo mailak • Preziarik onenak

BOSCH, SIEMENS, BALAY

Txoriemiko etorbidea, 25-3.N. • 48180 Leku
T: 944 539 232
www.elekma.es

TURREGOITI
JATETXEA

Laurieta etorbidea, 27
48180 Leku-Bizkaia
T-Faxa: 94 453 24 40
restauranteturregoit.com

EUSKARA

IKASTEKO BIDE LAGUN ONENA

Txorierriko Txepetxa AEK euskaltegia

A1, A2, B1, B2, C1 mailak

HABEk homologatutako euskaltegia
Azterketa ofizialak prestatzeko ikastaroak
Herrian bertan ikasteko aukera

Autoikaskuntza
Online ikastaroak

Matrikula zabalik irailaren 28ra arte

Gorbea kalea 5, beheak, Derio
94 454 39 67 | 607 59 87 94
txepetxa@aec.eus

DIRULAGUNTZAK

Bertoko

musika-tresnak eta kultura

Matrikula eguna:
Irailak 7, 19:30
Dorretxea

689 24 68 44

bertokozamudio@gmail.com

<https://www.facebook.com/bertokozamudio.soinutresnenelkartea>

Instagram

